

DIALOGI
DE IMMORTALI-

tate animæ, ad Serenissimum
Hispaniarum Regem
Philippum.

PER F. PETRUM ALFONSUM

Burgensem Montis Serrati Monachum,

*Et Eremitam nunc primum in
hoc editi.*

Examinati mandato Reuerendissimi Inquisitoris.

BARCINONE.

Apud Claudium Bornat.

1561.

PROLOGVS
IN LIBELLVM DE
IMMORTALITATE ANIMAE
AD SERENISSIMVM
Hispaniæ Regem
Philippum.

Capuchinos de Valencia 1829.

PERICULUM est in illorum iura. Recur-
rum cupidine in tam deplorandam de-
dere cecitatem. R. Christianissime,
vt præter hanc vitam, nullam aliam,
vel optent, vel quod infœlicius est, esse
credant. Vnde cum Sardanapalo nunquam non occurrunt,
Ede, bibe, lude, post mortem nulla voluptas. Quod Ecclesia Ecclesia. j.
stes vir ille sapientissimus aduertens, illorum ridens de-
mentiam tanquam per ironiam inquit, Vnus est interi-
tus hominis & iumentorum, & æqua vtriusq; conditio,
sicut moritur homo, ita & illa moriuntur, similiter spirant
omnia, & nihil habet homo iumento amplius. Quis nouit
si spiritus filiorum Adam ascendat sursum, & si spiritus
iumentorum descendat deorsum. Huiusmodi garrunt
perditi illi homines. Quamobrem mihi visum est in hac
solitudine à quotidiano peculiariq; studio meo paucillum
temporis subducere, & de pulchritudine anima eiusque
immortalitate, verisq; delicijs aliquid dicere, quo illorum
dementia detecta aliquando, Deo adiuuante in se redeat,

A. y. de

PROLOGVS.

demonumq; laqueos euadentes in veram libertatem acciti pro tanto beneficio Christo immortales agant gratias. Sed cum mecum studiosius versarer, cui potissimum hanc opellam dedicare, tu Rex serenissime, simul ac Christianissime Philippe venisti in mentem, cui pro ingenta tua pietate, animiq; dotibus (quantum audio) semper placuerunt, qui parentum tuorum sanctitatem potius quam vulgi opiniones emulans, animam esse immortalem recordatus, ei excolenda, atq; adornanda potius studuisti, quam corpori, quod breuissimo in puluere redigendum. Sed, ut vnde digressus est, reuertatur oratio, quae pestem hanc grandem nimarum inuexit in orbem, Rex serenissime: nonne gloria vana amor, diuitiarum cupiditas, luxuria venenum? Cur scribitur caecus a poetis, atq; pictoribus. Iuste quidem. Tollit enim ab homine quicquid est veri luminis. Et cur non honorum, dignitatumq; indefessam ambitionem etiam appellabimus caecam, quando nil in homine mentis relinquat, aut cordis? Sed et opum, possessionumq; perpetuam sitim quare non vocabimus etiam caecam, si animi visum homini tollat? Hac ergo sunt quae haecenus genus hominum misere deludunt: persuadentq; omnia claudi hac vita mortali: gloriari, luxuriari, ditescere esse veram hominis felicitatem: despectum viuere, continentem se seruare, pauperascere, extremam miseriam. Sed qui horum crudelissimorum hostium manus euasit, longe aliter sentit. Nouit enim hominem ad imaginem Dei esse formatum, paradisi incolam: ceteris praepositum animantibus, angelorum socium, regni caelestis heredem, vitae aeternae capacem, et deitatis participem. Propterea David ille Rex sanctissimus, et

Psal. 8.

psaltes

PROLOGVS.

psaltes egregius canebat dicēs, Domine quid est homo, quod
 memor es eius, aut filius hominis quia reputas eum? Mi-
 nuisti eum paulominus ab angelis, gloria, & honore coro-
 nasti eum, & constituisti eum super opera manuum tua-
 rum. Unde nec verisimile est quem sic exaltauit, tantisq;
 dignum censuit muneribus solam vitam momentaneam
 viuere voluisse, simulq; cum pecoribus cū hac vita omnia
 absolueret, nihilq; reliqui ei superesse. Nā si ad imaginem
 Dei factus est, cur ei tollas immortalitatem, cum Deū im-
 mortalem fatearis? Tum autem si anima simul cum cor-
 pore moritur, quomodo sanguis Abel iusti adhuc p. mor Gen. 4.
 tem clamat de terra pro vix? Tunc quomodo
 mento amplius, quomodo martyrum cineres nulla non mor-
 borum genera? Præterea si angelus immortalis, cur
 non etiam homo, qui spiritum habet vt angelus, licet non
 ita nobilem? Postremo si arbor quæ in medio paradisi sita
 erat, immortalitatem largiebatur (sic enim ait Deus, nūc Gene. 3.
 ergo ne forte mittat manum suam, & sumat etiam de li-
 gno vite, & comedat, & viuat in æternum) cur eam
 diffiteris, quando aliam habemus arborem longe potio-
 rem Iesum dominum, & non tantum arborem, sed ipsum
 vite fontem, de quo qui biberit (vt ipse asserit) non mo-
 rietur vnquam, sed fiet in eo fons aquæ viue salientis
 in vitam æternam. Frustra ergo ille, ceteriq; eiusdem or-
 dinis clamant: Ede, bibe, lude, post mortem nulla volu-
 ptas. Homo enim, vt Augustinus sanctissimus episcopus
 simul ac literatissimus inquit, conditus est vt summum
 bonum intelligeret, intelligendo amaret, amando possi-
 deret, possidendo fruereetur, fruendo beatus esset, simulque
 cum angelis æternitatis gaudijs donaretur. Propter hoc

PROLOGVS.

Vniuersa mouentur: cœlū indefesso motu rotatur, sol, cete-
 raq; astra infatigabili cursu decurrūt: elymēta operatio-
 nes suas exequūtur: animalia incredibili studio vitā suā
 euētur: arbores longo molimine fructificāt. herbae variatim
 habere in se vim, multiplicesq; virtutes delectantur: de-
 niq; cūctā quicquid in se boni habēt, pro hominis cōserua-
 tione retinere, atq; multiplicare cōtendunt. Quod non sine
 summa Dei providentia fieri certū est, vt vel hinc intelli-
 gamus quāta hominem expectant post miserias, si vel in
 ip̄s miseris tātis gaudet, ditaturq; muneribus. Præterea
 nōne deus locutus est Adā post peccatū? Quorsum? Nōne
 deus locutus est Noë, mul-
 taq; cū eo verba cōmiscuit? Nōne cōgressus est cū Abraā,
 Isaac, & Iacob? Nōne locutus est cū Moysē? & per eum
 ineffabilia quādā sacramēta operatus est pro hominibus:
 Nōne spiritus sancto afflati locuti sunt prophetae, angeliq;
 sancti ad homines varia detulere mādata, omnesq; admi-
 nistratorij spūs sunt, vt inquit apostolus: Obsecro quorsum?
 vt hic simul cū corpore vitā finiant, & nō magis vt sic vi-
 tā instituamus nostrā, quo breui cum eis eternitatis bona
 gaudeamus? Ita loquitur Paulus, Quicūq; spū Dei agūtur,
 hi sunt filij Dei. Nō enim accepistis spiritū seruitutis iterū
 in timore, sed accepistis spiritū adoptionis filiorū in quo cla-
 mamus Abba, pater. ipse enim spūs testimoniū reddit spi-
 ritui nostro qd filij Dei sumus. Si aut filij, & heredes, here-
 des quidē Dei, cohæredes aut Christi. Existimo enim qd nō
 sunt cōdignæ passiones huius tēporis ad futurā gloriā que
 reuelabitur in nobis. Et paulo superius. Quod si spūs eius
 qui suscitauit Iesum à mortuis habitat in vobis, qui susci-
 tauit Iesum Christum à mortuis viuificabit & mortalia
 corpora

Rom. 8.

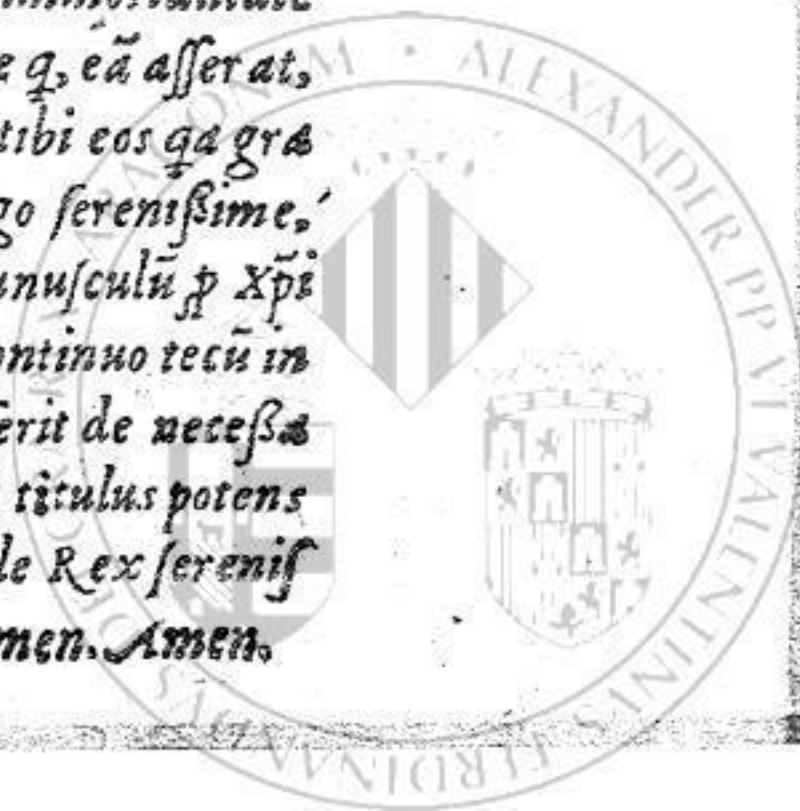
PROLOGVS:

corpora vestra, propter inhabitantē spiritū eius in vobis. Audis corpora resurrectura, atq; beatificāda? Quō ergo animae nō immortales? Quid igitur dicemus? Ede, bibe, lude post mortē nulla voluptas? Dicāt hoc quorū vita à pecu dū vita parū distat. Nos filij sumus sanctorū, ad imaginē Dei creati, varijs spūsscti donis eruditi, redēpti precioso san guine Iesu Christi. Deū cōfitemur aternū, delectationes in dextera eius vsq; in finem collocatas, hominesq; iustos post hāc vitā p̄ficisci i cœlū, angelorū fieri socios, simulq; cū eo creatore suo in aternū regnatos. Quod praeuidēs prophe ta dicebat estuās desiderijs. Quēadmodū desiderat ceruus ad fontes aquarū, ita desic

uit anima mea ad Deū forte, viuū, qñ veniā, et apparabo ante faciē De

bo in locū tabernaculi admirabilis vsq; in domum Dei: Voce exultatiōis & cōfessionis sonus epulātis. Epulemu ergo & nos Rex serenissime, atque Christianissime, & exultemus nō in comessationibus, & in impudicijs, non honoribus, falsiq; populi applausibus, nō in diuitijs, varijsq; possessiōibus, sed in virtutibus, ac preciosis spūssancti do nis. Et vt post verba, etiā facta aliqñ succederet, cœpi labo rē hūc exiguū in cōponēdis his dialogis de immortalitate animae, introductis personis Christiano nēpe q, eā asserat, et Saduceo q ex professione suae sectae negat: tibi eos qā grā tos fore existimaui dicandos putavi. Tu ergo serenissime, Christianissimeq; rex, suscipe libenti aīo munusculū p̄ xp̄i honore, vtilitateq; fidelīū cōpositū: illudq; continuo recū in sinu gestato. Nā si tristitia tibi aliqñ obrepserit de necessa ria ex lege cōi hoīm morte subeunda, libelli titulus potens erit solari, q est de aīarū immortalitate. Vale Rex serenif sime Pl ilippe: dñs Iesus te seruet incolumen. Amen.

Psal. 42.

Frater Io. Iubinus Episcopus
Lectori. S.

CVra examinis huius libelli Dialogorū de immortalitate animæ demandata est mihi ab admodum Reuerēdo D. Dño Georgio Padilla: Hæreticę prauitatis Inquisitore, quantum in me fuit perlegi opus, egique partes meas: ibi omnia, quæ ad fidem spectant candida: quod si curiosius quàm par esset ad alia diiudicanda accessissem, timerem illud prouerbium, sutor ultra crepidam non iudicet. Interim quisquis es, tot detritis laboribus, vigilijsq; huius autoris Christianus Christianissimè conuenire Dat. Barcinonæ secundo nonas Octobris. anno. 1561.

A D S E R E-

NISSIMVM HISPANIAE

REGEM PHILIPPVM DIALO-

GI DE IMMORTALITATE

animæ, composuit à fratre Petro

Alphonso Burgensi Mo-

nacho & Eremita

Monti

DIALOGVS PRIMVS.

CHRISTIANVS.

SADVCEVS.

HR. Existimabam equidem
dogma illud Sardanapalicum
(egregium scilicet) iam olim
obliteratum. Sad. Quod nam
est illud Christiane? Chris.

Quod interrogas? illud nempe: Ede, bibe,
lude, post mortem nulla voluptas. Sad. Et
quid tu cōtra illud habes Christiane? Nō
ne verissimum hoc, & ex medio philoso-

B

impu

impudentem imo sacrilegum. Et quid cōtra illud habeam interrogas? quodq; i celebratius est, verissimum, summāq; philosophiam esse asseris. Sad. Quidni veram philosophiam asseram? Dic tu, quid mendacij habet: aut quid à philosophia alienum? Chr. Placet. Primum summā fœlicitatē in delectatiōe posuit carnali, quod quā sit falsum, & à vera philosophia alienum, nemo non (modo sani iudicij) iudicet. Tum post mortem nil boni reliqui mortalibus superesse affirmat, & hoc contra philosophiam, omnemque veritatem. Sad. Toto erras cœlo Christiane. Quid enim fœlicius quā indulgere genio, ventri dare operam, & probe curare cuticulam? Tum autem quis mortuorum reuixit, & aliam esse vitam nobis euangelizavit? Chr. Imo quid infœlicius quā in seruire desiderijs, & corporis delectationibus totum vitæ tempus impendere? Deinde multo certiora, fidelioraque habemus testimonia, quā si aliqui ex mortuis reuixissent, & de vita illa beata, atque immortalis nobis fuissent prolocuti: quamquam nec hi nobis desint, qui & ipsi huius rei verissimi, certissimiq; testes aduenerunt.

DIALOGVS SECVNDVS.

SADVCEVS. CHRISTIANVS.

SAd. O dementiam? Infœlicitatem tu vō
 cas Christiane potētia, atq; opibus fie-
 ri illustrem: mulierum speciosarū gaudere
 amplexibus, mēsis opiparis, ac ferculis de-
 licatissimis quotidie frui? mihi talis sem-
 per contingat infœlicitas. **Chr.** Nōne iuste
 summam dicit infœlicitatem in a nommem
 demētre, vt res fluxas, ac fragiles: & quod
 deploratis *et innoxas per humum habeat,*
 atq; in his finem bonorū constituat? Nam
 potentiam, & gloriā quis appellauerit fœ-
 licitatem, que plerumq; per fas, atq; nefas
 acquiruntur, & sæpe à nequissimis homi-
 nibus possidētur? tum autem si iusto titu-
 lo aliquando haberi contingat, quantos
 prius labores, quot pericula, quātos sudo-
 res, atq; animi angustias sustinere necesse
 est: cum verò accidat amittere, si non ad la-
 queum conuolet, aut præcipitium, nonne
 pulchre cum eo actum est? Noli ergo po-
 tentiam, aut gloriā fœlicitatem appella-
 re, quę tot laboribus quæritur, tantis soli-
 citudinibus, atque periculis custoditur, &

tot doloribus deperditur. Item virginum, mulierumque pulchritudinem dicere foelicitatem, nonne extremae dementiae est?

Ecc 14.

Nam vt inquit Ecclesiasticus: Omnis caro foenum: alia generantur, & alia deiciuntur: sic generatio carnis, & sanguinis, alia finitur, & alia nascitur. Omne opus corruptibile in fine deficiet, & qui illud operatur,

Prouer. 6.

ibit cum illo. Sed & Salomon sapientissimus tanquam verus pater ad filium, sic loquitur. Conserua, fili mi, praecipua patris tui, & ne uincas regem matris tuae, liga eam in corde tuo iugiter, & circunda gutturi tuo: cum ambulaueris gradientur tecum: cum dormieris custodiant te, & euigilans loquere cum eis: quia mandatum lucerna est, & lex lux, & via vitae increpatio disciplinae, vt custodiant te a muliere mala, & a blanda lingua extranea: non concupiscat pulchritudinem eius cor tuum, ne captiaris nutibus illius. Mulier autem vii praeciosam animam capit. Quae nam potest esse foelicitas in forma foeminae, quae vel leui febricula mutatur, vel morte prorsus deperit: denique ipsis floribus, arborumque folijs citius auolat? Imo quam non infaeliciter

citatem in ea esse comperias, quando iuue-
 nes illaqueat: viros eneruat: senes decipit:
 deniq; nobilissimam hominis portionem,
 quippe mentem, innumeris illudit modis?
 Postremo ponere foelicitatem hominis in
 mensis splendidis, & cibis delicatis, quid a-
 liud est, quam hominem belluam aliquam
 dicere, aut irrationabile animal, cuius om-
 nis cura in ventre implendo sita est? Sed &
 ventrem pro numine alicuius adorare, vide
 quanta vesania. Escam, & ventrem, & ven-
 trem, & escam simul disperdet Deus, inquit
 Paulus. i. Corin ¹um autem appetes, quae ex cibo-
 rum luxu, nimioq; vini potu oriuntur, con-
 fideres, non foelicitatem pocula praecleara,
 delicataq; fercula, sed extremum malorum
 appellaueris. Nonne ex nimio potu ebrie-
 tas, mollities, blaffemia, rixae, homicidia, &
 ex crapula omnia morborum genera pro-
 ueniunt? Vnde Chrysostomus ille vir pla-
 ne aureus inquit, sicut naus oneraria, quae
 supra suam magnitudinem vehenda capit,
 oneris magnitudine grauata submergitur:
 ita anima, & corporis nostri natura, si plu-
 res acceperit cibos, quam ferre posset, im-
 pletur, & in perditionis pelagus demergi-
 tur,

DE IMMORTALITATE

tur, & nautas, & gubernatores, & eos qui in proa sunt, & alios nauigantes, & ipsum onus, cum hominibus perdit. Sicut igitur non tranquillitas maris, non scientia gubernatoris, non nautarum multitudo, non preparationis studium, non anni pars tempestiua, non aliud quicquam naui, quæ sic in tempestate est, prodest: ita & delicatis euenit, neque cogitationum multitudo, neque eruditio. & admonitio, neque exhortatio, aut consilium, neque timor futurorum aut pudor, neque accutatio presentium, neque aliud quicquam potest sic periclitantem animam, sed inualefcit luxus, & amètia per omnia, & sub aquas nolens volens eum, qui ægrotat, defert, & graue facit naufragium. Non ergo regnum Dei est in potu, aut esu: non in potentia, & gloria: sed nec in mulierum specie, corporisue oblectatione.

DIALOGVS TERTIVS.

SADUCEVS.

CHRISTIANVS.

S Ad. Parum abest vt me conuerteris. Sed obsecro, vbi queremus fœlicitatem, si in corporis, huiusque seculi oblectationibus

bus vitam negas? Chr. Homo ex anima constat, & corpore. Hoc nemo vnquam negauit. Sad. Nec ego negauerim. Chr. Anima longe corpore est nobilior. Et hoc omnes asserunt. Sadu. Et ego quoque huic sententiae meum addo calculum. Chr. Si anima corpori praestat, quae ad eam pertinet praestantissima esse necesse est. Sadu. Necesse. Chr. Foeliciora ergo sunt animae bonae quam corporis. Sa. Non liceat. Chr. In animae ergo delicijs ponenda foelicitas est, non in corporis. Sadu. Reuinxisti me Christiane. Velim, nolim, cogor assentire. Nunc obsecro, expone mihi animae delicias: nam corporis oblectamenta iam coepi fastidire, quando foelicius aliquid, atque nobilius mihi coepit illucescere. Chr. Faciam, ac lubens. Animae deliciae sunt virtutes, sapientia nempe, atque iustitia, quae omnia corporis oblectamenta infinitis superant partibus. Delectant honores? Virtutes hominem faciunt honoratum. Delectant formae mulierum? Nil virtutibus speciosius. Mensae splendidae, & cibi dulces arrident? Virtutes omnem superant dulcedinem.

DE IMMORTALITATE
DIALOGVS QVARTVS.

SADUCEVS CHRISTIANVS.

irru ho-
mines ce-
lebres, d-
dit.

S Ad. O quantum gaudeo? Sed qui obse-
cro virtutes homines reddunt celebres?
Chr. Virtus hominem prudentem facit, iu-
stum, fortem, & temperatum. Quid vero
illustrius hominibus sapientibus, atq; pru-
dentibus? Quid honoratius ijs, qui cum
iniquitatem, atque iusti-
tiam? Quid celebrius homine forti, & eo,
qui aduersas res nonne seculum equaliter
superat, & ubiq; intracto persistit animo?
Quid postremo gloriosius hominibus mo-
destis, temperatis, atque pudoratis? Vnde
credis Patriarchas illos veteres, atque pro-
phetas tantam gloriam sibi conciliasse, vt
etiam nunc vivant? Nonne quia omni vir-
tutum genere se ornare curarunt? Quid A-
postolos, ceterosq; sanctos vsq; adeo eue-
xit? nonne virtus, cui praeicipuam operam
nauarunt? Omnes currunt ad monumen-
ta Prophetarum: omnes ad Apostolorum
reliquias properant, cineres etiam eorum
in summo seruati honore. Nonne ergo ani-
mae virtus valde venerabilis est, quae se co-

entes

lentes ita reddit illustres, ac splendidos? Sa.
 Placet quod dicis. Sed quia asseruisti pul-
 cherrimas esse virtutes, quam obsecro ha-
 bēt pulchritudinem? Chr. Inuisibiles sunt,
 & ideo formæ earum videri non possunt,
 speciosissimę tamen ab omnibus sapienti-
 bus perhibentur, adeo vt dicat Plato philo-
 sophus ille eximius, si videri possent, nemi-
 nem non in sui admirationem, amoręque
 excitarent. Propterea Deus cui etiam om-
 nes res inuisibiles sunt maiestætę, ac ani-
 mam omnium virtutum genere ornatam di-
 cit, *Tota pulchra es amica meã, & macula*
non est in te; & de sponso ecclesię Christo
 domino fertur, quod parauerit sibi spon-
 sam pulcherrimam sine macula aut ruga.
 De qua David Rex sanctissimus prophe-
 tat dicens: *Astitit regina à dextris tuis in*
vestitu deaurato circumdata varietate, de
virtutum multiplicitate admirabiliq; for-
ma intelligens. Sad. Et hæc valde arrident,
 sed perge. Quam obsecro habent dulcedi-
 nem, quia omnibus mensis, ferculisq; sua-
 uissimis eas præposuisti. Chr. Prudētia pri-
 ma, virtus est tanquam fons virtutum, quę
 in veri inuestigatione versatur. At quid
 suacius

Virtutes
pulcher
mæ su

Cant. 4

Psal. 44

Virtutes
sunt pul-
ces.

Prudentia,

Iustitia.

suauius, dulciusque quam causas rerum cognoscere: non falsa pro veris habere: non obiculis vera inuoluere: non superfluis vel implexis vel ambiguis occupare animum? Homo cæteris animantibus maxime præstat, quòd rationis est particeps: sed quid suauius quàm eo vti, quo omnium animalium est præstantissimus? Secundo loco ponitur iustitia, quæ suum cuiq; tribuit, alienum nō vendicat. utilitatem propriam negat, vt communem æquitatem custodiat. Nonne & hoc dulcissimum est? Nam quid suauius quam secundum naturam vivere? quod maximæ præstat iustitia, quæ docet inuicem nobis auxilio esse debere: certare officijs: in medio omnes utilitates ponere: adiumentum ferre alterum alteri, vel studio, vel officio, vel pecunia, vel operibus, vel quolibet modo, vt inter nos societatis augeatur gratia: nec quisquam ab officio vel periculi terrore reuocetur, sed omnia sua ducat vel aduersa, vel prospera. Magnus est ergo iustitiæ splendor, incredibilisq; suauitas, quæ alijs potius nata quàm sibi cōmunitatem nostram societatemque adiuuat, atque conseruat. Sed quid de for-

Fortitudo.

tir. linq

titudine dicam, quæ tertia est in ordinē vir-
 tutum? Nonne & hæc plena est suauitate,
 atq; dulcedine? Nā quid suauius est, quàm
 bellum gerere cum vitijs: ornamentum de-
 fendere? quæ laus fortitudinis est. Quam
 ad labores inuictam: imperterritam ad pe-
 ricula: inimicam voluptatum: aduersus car-
 nis illecebras seueram omnes perhibent sa-
 pientes. Dulcissima ergo fortitudo quæ ho-
 stes animæ prostermit, & amica tuetur. Té-
 perantiam vero, quæ , quis non
 dixerit dulcissimam, in qua maxime tran-
 quillitas animi, erudinis,
 moderationis gratia, honesti cura specta-
 tur. Nam quid dulcius, quàm rebus singu-
 lis modum seruare, atq; impartiri ordinē?
 Nonne hoc docet temperantia? Docet sa-
 ne. Nam qui vniuersæ vitæ equalitatem ser-
 uat: singularumq; actionum modos, ordi-
 nem quoque atq; constantiam dictorum,
 atq; operū, is maxime téperans est. Hæc sunt
 ergo animæ deliciae honorabiles, speciosæ,
 suauissimæ, infinitisque partibus corporis
 delectationes superantes. Quare in his, &
 nō in carnis oblectationibus fœlicitatem
 philosophicā ponendam merito diximus.

Temperā-
tia.

I
dine & te-
perantia la-
te loquitur.

DIA

DE IMMORTALITATE
DIALOGVS QVINTVS.

SADUCEVS CHRISTIANVS.

SAd. O christiane, plane tu mihi velut
Deus hodie fœliciter occurristi. Nō ca-
pio me præ lætitia. Valeant saducei vel po-
tius epicurei cū hæreſi ſua, qui mihi vene-
na pro antidoto hætenus propinarunt. Va-
leant honores: valeant carnis deliciæ, cum
pulcherrimis dulciſſimiſq; virtutibus fœ-
dus æternum vivere, quæ vera ſolidaq;
bona ſunt. Neſcio quid dignum tanto mu-
nere tibi reſponderem. Volentibus conſabule-
mur nunc ſi placet aliquid de anima, quan-
do de præcioſiſſimis eius bonis hætenus
actum eſt, id enim mihi ſummopere pla-
cet. Et primum à quo tēpore ſunt animæ,
ſi creantur ſimul cum corpore, an longe
ante fuerūt create, & formato corpore in-
funduntur? Chr. Alij aſſerūt, vt inquit Hie-
ronymus, vir ſanctiſſimus atque eruditif-
ſimus, quòd formatiſ in vtero corporibus,
Deus quotidie faciat animas & infundat.
Alij factas iam olim, ideſt tūc cum omnia
Deus creavit ex nihilo, nūc eas iudicio ſuo
diſpenſet in corpore. Et hoc ſenſit Orige-
nes

nes & nonnulli alij græcorum. Sed primū tenet ecclesia. Sad. At quid est tādē anima? Chr. Aristoteles ille philosophus maximus inquit, Anima est actus corporis physici organici in potentia vitam habentis. Diuus vero Iustinianus patriarcha sic eā diffinit, Anima, inquit, est substantia inuisibilis, incorporea, immortalis, Deo simillima habens imaginem creatoris, quæ cæteris occupari potest omnibus. Teneri omnino non potest, capacem enim Dei, quicquid Deo minus est non implebit. Ipsius vero excellentia donec corruptibili detinetur corpore ad plenum nō cognoscitur, sed quādo ab ipso liberata fuerit, tunc reuelabitur gloria eius. Vnde & Augustinus episcopus sanctissimus, ac mira eruditione clarus, ait, Licet nonnulla ambigua a quibusdam super eius origine proferantur, inuenimus tamē eā esse quendā intellectualem spiritum per creatoris potentiam factum, mortale corpus, quod sustinet, viuificantem. De eius vero dignitate ait Basilius ille magnus, Magna res est homo, dignitatem in naturali constructione habēs.

Quid enim in terra aliud iuxta imaginem

conditoris factum est? cui principatus in omnes, & potestas terrestrium, & aquaticorum, & aëreorum animalium donata est? Paululum infra angelorum dignitatem descendit propter terreni corporis coniunctionem, vis intelligendi, ac cognoscendi conditorem ac opificem suum ei insita est. Insufflauit enim inquit Moyses de Deo, in faciem, hoc est propriae gratiae partem aliquam homini. *vt per simile simile cognoscit, super caelum, super solem, super stellas honoratur.* *Quis ex caelestibus imago Dei altissimi dictum est.* Qualem vero imaginem conditoris seruat sol? Quid luna? Quid reliquae stellae? inanimata quidem, ac materialia, & solum pellicida corpora possidentes, & adeptae, in quibus nusquam mens, non voluntarij motus, non liberum arbitrium, sed serua sunt incumbentis necessitatis, per quam immutabiliter circa eadem versantur: super haec igitur praelatus homo secundum animam. Saduc. O magnam hominis dignitatem? Quam pauci mortalium eam cognoscunt: pauciores operibus adaequant: videas plerosque vitam brutis animantibus agere

inferiorem. Sed perge obsecro. Chris. Audi Batilium de eadem hominis excellen-
 tia. Animam, inquit, accepisti intellectu-
 lem, per quam Deum verum consideras,
 rerum naturam raticcinatione intueris,
 sapientiæ fructum iucundissimum decer-
 pis: omnia terrestria animalia mansueta, ac
 syluestria, omnia item in aquis degentia
 tibi seruiunt. Non tu artes inuenisti, & vr-
 bes constituisti, & quæ vitæ necessaria, &
 quæ ad voluptatem peruenire facognasti?
 non peruia sunt maria per rationem: non
 terra & pelagus vitæ commercia uiunt? Non
 aër, & cœlum, & stellæ ordinis sui ratio-
 nem tibi ostendunt? Quid igitur pusilla-
 nimis es, quòd equus tibi non est argen-
 teum habens frænum? At solem habes ve-
 locissimo cursu per totam diem faculam
 tibi præferentem. Non babes argenti, &
 auri splendores? At lunam habes ingen-
 ti lucæ sua te illustrantem. Non concen-
 dis currus inauratos? At pedes habes
 proprium vehiculum, & tibi ipsi inge-
 nitum. Non dormis in lectica Elephan-
 tina ex ebore constructa? At habes terram
 multis eboreis præstantiorem, & dulcem

in

in ipsa requiem, celerem somnum, & a cura liberum. Non decumbis sub formice, ad culmine aureo? At cœlum habes inenarrabili stellarum pulchritudine relucēs. Vide ergo quanta hominis dignitas, & quanta animæ excellentia. Volo tibi & ethnici cuiusdam, nempe Ciceronis totius eloquentiæ principis de hac eadē re adducere sententiā, Animus inquit, est rationis cōpos, & particeps, quo nil ab optimo, & sapientissimo generis humani est procreatū. Et in paravoxis, Nobis Deus dedit animum, quo nil est parvius, & magis. Sed Pulchra profecto sunt hæc omnia, & quæ maxime animum meum delectant, atque illustant. At reuertamur ad ipsius animæ naturam speculandam. Sunt ne aliquæ potētiae animæ distinctę, quę diuersas inter se habeant operationes. Chr. Sūt certe. Nam Aristoteles tertio de anima duplices dicit esse animæ potētias. Quasdam organis alligatas, ita vt sine organis non operentur. Vt potētia vegetatiua, visiuā, auditiuā, gustatiuā, olfactiuā, & tactiuā. Nam organis corruptis potētiae hęc non operantur. Alias nō alligatas organis, id est quę sine or-

Cicero.

I.
15.Duplices
animæ po-
tentię.Aristot. 3.
de anima.

ganis exercet suas operationes. Ut sunt intellectus, voluntas, & memoria. Nam homo detractis oculis, & factus surdus adhuc intelligit, & vult, & recordatur: imo detracto toto corpore per mortem adhuc nil detrimenti recipit. Ideo potentie organis non alligatae dicuntur: a est que non requirunt organa ad suas operationes exercendas, licet ad ipsas habendas sint necessarij sensus, pro huius *via* *non* *enim* *quod* nil sit in intellectu, quod non prius fuerit in sensu. At potentie que sunt alligatae organis, dicuntur animales: que vero non sunt organis alligatae corporalibus sunt potentie diuine potius, atq; angelicæ. Sadu. Pulchre tu quidem de anima, deque eius potentijs differuisti. Sed audi nunc me obsecro. Saducei aiunt animam simul perire cum corpore, & post hanc vitam nil homini superesse reliqui: tu autem eam superius asseruisti immortalem: tolle queo a me & hunc scrupulum, vt totus in religionem vestram conuolem. Nam & hoc vehementer me habet sollicitum. Videmus enim hominem verti in puluerem: et eam fieri vermium, & omnibus horribilem, ani-

mam verò eius nec sursum volare, nec
 mus: nec deorsum descendere: nec quid de
 ea actum sit cognoscimus. Vnde ergo im-
 mortalem cõiecturabimus? Chr. Esto nũc
 mihi prębens Saducęe: prębeq; omnem at-
 tentionem. Nam res hęc grandis est valde,
 & digna, de qua multus habeatur sermo.
 Mori inquis, videmus hominem, animam
 euolare nõ cernimus. Vnde igitur sciemus
 immortalam esse, & post mortem, adhuc
 supervivere? Responde queso. Homo ne
 ex anima constat & corpore? Constat.
 Chr. Vidit ne aliquis animã dum adhuc in
 hac corporis clauditur custodia? Sad. Ne-
 quaquam. Chr. Cur ergo animam confite-
 ris in corpore inuisibilem, & in morte du-
 bitas, quia non aspicias egredientem? Non
 rectum hoc iudicium. In corpore sane est
 inuisibilis, quia talis eius est natura: & extra
 corpus quoq; inuisibilis: quoniam nec sic
 etiam suam mutavit naturam. Quot secre-
 ta latent in mari? quot abscondita in terrarum
 cuniculis teguntur? quot abstrusa cõtinet
 cœlum, quę etiam si longissime ab oculo-
 rum absunt intuitu, tamen certissime, atq;
 in dubitato esse creduntur. Nonne etiam

multa credis, quæ olim tibi dicta sunt, atq;
 relata, quæ tamen corporis oculis nunquã
 vidisti? Ergo multa sunt dicenda vere vi-
 uere, etiam si oculis corporis cernere non
 queas. Sed Pulchre tu quidem ad primam
 hæsitacionem: nempe non videtur anima,
 cum moritur homo. Nã multa (vt ais) non
 videntur, & tamen sunt. Relinquitur ergo
 nunc si post mortẽ sit. Nam posse esse inui-
 sibilem nullum mihi ~~est~~ Multæ
 rationes, quæ hoc probant adducunt, ~~possunt~~,
 sed si attente ~~legas~~ adferam in mediũ.
 Primo animam esse post mortem, immor-
 talemq; ex eo cõstat: quoniam cum genus
 hominum propter animi inquietudinem,
 corporisq; imbecillitatem, & rerum om-
 nium indigentiam duriorẽ quã bestia
 vitam agant in terris, si terminum viuendi
 natura illi planè eundem cum cæteris ani-
 mãtibus tribuisset, nullum animal esset ho-
 mine infœlicius. Quoniam verò fieri ne-
 quit, vt homo, qui Dei cultu propius cun-
 ctis animantibus accedit ad Deum beatitu-
 diais autorem, omnino sit omnium infœ-
 licissimus, necessarium esse videtur animis
 nostris ab hoc carcere discedẽtibus lucem

aliquam superesse. Sad. Argumentum hoc mihi constare ne utiquam viderur. Primū, quoniam homo cæterorum animantium non potest dici infœlicissimus, vt tu asseris: quia etsi varijs tum corporis, tum animæ calamitatibus diuexetur, tamen quia mente præditus est, sapientia, atq; prudētia quadam illustris, cæterisq; animantibus præpositus, fœlicissimum potius eum dixerim maxime ratione quadā animi, atq; fortitudine omnibus vitæ incōmodis, atque molestiis facile fortissimè superari. Deinde quāquā cultu ad Deū proprius accedat, non propterea immortalis. Potest enim Deum in hac vita colere, & tamen soluto corpore, simul dissolui, & interire. Quamobrem aut aliam assigna rationem: aut non li asserere animā immortalem. Chr. Quāquā superius argumentum tatis probabile videbatur, tamen quando id petis, fortius, atq; insolubilius id tibi nūc persuadebo. Deus & natura nil faciunt frustra. Non negas? Sad. Minime. Chr. Cunctis mortalibus inditum à Deo cernimus immortalitatis perpetuum desiderium. Sad. Inditum. Chr. Aut frustra ergo desiderium hoc ho-

r. ubas

minibus indidisse Deum (quod nefas est
 dicere) aut immortalitem omnino ponē-
 dam, atque credendam esse, dicendum re-
 linquitur. Sad. Nec hoc quidem vincit ar-
 gumentum. Nam si desiderium immorta-
 litatis probaret animæ immortalitatē, con-
 sequens esset, omnia esse immortalia. Om-
 nibus enim, vt videmus, à natura inditum
 est perpetuum quoddam atq; indefessum
 sui cōseruandi studium: & nil est quod sui
 cupiat dissolutionem, non tamen ideo di-
 cimus omnia immortalia. Relinquitur er-
 go desiderium immortalitatis nō esse suf-
 ficiens argumentum probandæ immorta-
 litatis. Chr. Sufficientissimum planē. Nam
 quòd ais omnia studere suę conseruationi,
 & tamen non omnia esse immortalia: suæ
 quidem conseruationi student, immorta-
 litatis tamen desiderium non habent. Quod
 enim cognoscere non possunt: nec deside-
 rare quidem vnquam valebunt. Constat
 namq; duo esse appetitionum genera. Al-
 terum rebus omnibus cōmune, quo vnum
 quodq; ad accomodum, sibi que profuturū
 fertur. Alterum eorum proprium, quæ pol-
 lent cognitione, quo metuunt, cupiuntq;

dolent, gaudentq; , & mille alijs variantur affectibus. Virumq; tamen pro tuenda sua contendit essentia. Quandoquidem nulla res prorsus est quæ, se esse non amet. Quæ admodum autem cõmunis ille appetitus non vno tantũ inuenitur modo in his quæ certis finiuntur etatibus, & in his quæ nunquam desinunt: quandoquidem quæ senescunt, effundere desiderium in omne tempus nõ audent: quorum autem vigor temporis diuturnitate nõ lentescit, perseuerare semper eadẽ magnopere concupiscunt. Haud secus appetitus alter, quem cognoscentium diximus esse proprium, diuersa ratione reperitur in his, quæ sensu tantum mouentur, atq; in his quæ intellectu præstant. Illa autem quoniam solũ quod adest, aut imminet apprehēdunt, in longum appetitiones non suspendũt: hæc autem quoniam vniuersa varietatum, mutationum, temporumq; volumina contemplatione, pariter, & prouidentia excellũt, reliquum est, vt parẽ vim appetēdi sortita nõ hoc tantum, vel illo tempore, sed in æuum ducere vitam cupiant. Ergo non omnia immortalitatem desiderant: quæ autem desi-

derant,

derant, tandem eam consequuntur: quoniam
 Deus & natura, ut diximus, nil faciunt fru-
 stra. Et quia ex genere hoc animus noster
 est, immortalē, æternūq; esse fatendum
 est. Præterea cætera ideo nō sunt immor-
 talia, quoniam non sunt simplicia, sed ex
 contrarijs composita: vel si simplicia, con-
 trarietati tamen subiecta: quod autem ex
 cōtrarijs inter se cōsistit qualitatibus pro-
 pter perpetuam, mutuāq; adinuicem pu-
 gnantem, corrumpi aliquando necesse est. Un-
 de animalia, arborum fructus, herba, & u-
 traq; humani corporis partē tandem dissoluun-
 tur: & econuerso cœlum, & astra, quia sim-
 plicia sunt, nullisq; constant contrarijs, in-
 corruptibilia esse omnes asserunt philoso-
 phi. Quare quia anima simplex est, & ab
 omni contrario remotissima, eiq; insitum
 à natura perpetuum immortalitatis desi-
 derium, incorruptibilem esse, atq; immor-
 talem fatendum est. Sed. Vnde tibi constat
 simplicem esse, contrariumq; non suscipe-
 re? Chr. Hoc facile probari potest, quoniam
 omnipotens Deus quando fabricauit orbē
 ait: Producant aquæ reptile animæ uiuen-
 tis: & terra animalia uiuentia: ideoq; hæc

Rat. 3.

Proba-
 anir
 si rex.

C iij corru

corruptioni cōstat esse subiecta, quoniam inco-
 lem(corruptionem
 ex materia corruptibili sunt condita. At
 Nec
 quando ad hominem ventum est, non ait,
 pho
 Producat terra, aut aqua, sed faciamus ho-
 & il
 minem ad imaginem, & similitudinem no-
 pro
 stram: non ex materia corruptibili, sed sola
 lia
 potentia, & bonitate sua eum esse iubens.
 qui
 Si non ex materia corruptibili, ergo sim-
 bil
 plicissima est anima, nec corruptioni sub-
 me
 iecta. Sadu. Adhuc restat mihi scrupulus,
 po
 neque ex omni parte næc mihi sufficiunt.
 fe
 Chr. miror hominem tam fœlici ingenio
 el
 præditum in re fau. clara polle næ rere. At
 q
 audi nunc aliud, & si potes deinceps dubi-
 e
 ta. Quæ à Deo sunt, ordinata esse necesse
 c
 est. Non negas. Sadu. Nequaquam. Chr.
 r
 Cœlum, atq; astra incorruptibilia esse om-
 nes asserimus. Sadu. Hoc nemini dubium.
 Chr. Si cœlum incorruptibile, quare ani-
 ma quæ multo nobilior est cœlo, non incor-
 ruptibilis, propter quam & cœlum, & ter-
 ram, & quicquid cœli ambitu continetur
 creata à summo rerum opifice omnes sci-
 mus. Si incorruptibilis (ut fateri iustū est)
 ergo & immortalis. Sad. Verisimile: sed nō
 necessarium. Potuit enim Deus illa creare

104.

Aminori.

incor-

am incorruptibilia, animam verò corruptibi-
 lem (vt est liberrima eius potentia. Christ.
 it, Necessarium plane. Regula enim philoso-
 phorum est, Propter quod vnumquodq;
 & illud magis. Certum est cœlum, & astra
 propter animam esse: At illa incorruptibi-
 lia sunt: ergo multo magis anima. Sadu. At
 quia si Deus voluit illa creare incorrupti-
 bilia, animam verò corruptibilem, atque
 mortalem, nunquid non in eius firum fuit
 potestate? Chr. Situm prorecto, sed aliter
 fecit. Sadu. Quomodo aliter? Hoc ipsum
 est, quod prius uniuersum. Chr. Non est
 q̄ diffiteare, quoniam res adeo manifesta
 est, vt in ea aliquid dubitare nil aliud sit,
 quàm in scirpo nodum quærere. Sad. Pla-
 ne mihi non manifesta, si non fortiori ar-
 gumento eam comprobaueris. Chr. Pro-
 fus comprobabo. Quod per se mouetur, Ratio. 5.
 semper moueri est necesse: animam verò
 per se moueri omnes philosophi asserue-
 runt: ergo semper moueri est dicendum. Si
 autem semper mouetur, semper uiuit, quia
 motus animæ vita eius est. Sadu. Nec hoc
 mihi tollit dubium, quoniam animalium
 animæ irrationalium seipsas mouent, sed

tamen corrumpuntur. Ergo nō omne quod a seipso mouetur, semper moueri est necessarium. Chr. Concedimus quidem animas irracionales seipsas mouere, sed suapte natura, & necessario, & ideo corrupta materia, & illæ corrumpuntur: animæ verò rationales à libero arbitrio mouentur, sua sponte, atque à nemine impulsæ, propterea & semper viuere concedendum est. Item brutorum animæ ideo (vt iam prædiximus) sunt corruptibiles, quoniam de materia corruptibiles sunt productæ: anima verò rationalis sola Dei potentia, atq; bonitate constat: sicq; creata est vt seipsam moueat: cūque motus eius sit vita eius, semper se mouere est necesse, quoniam nunquā sibi deesse potest. Si ergo semper se mouet, semper viuunt. Præsertim cū à nullo ei vis inferri possit. Sad. Non consequens est quoniam sola Dei potentia constat, & non ex corruptibili, esse incorruptibilem animam. Nam potest vt cætera quæ ex corruptibilibus constāt Dei voluntate corruptibilis esse. Quāobré nec hoc tollit mihi scrupulū. Chr. Si anima sola Dei potentia constat, & ex nihilo creata est, dic mihi quomodo

, potest

potest corrumpi: vel in quæ resoluatur? Sad.
 Quemadmodum Dei potentia constat: potest ab
 eadē potentia deferri, & in nihilum redigi. Ch. Ratio. e
 Quod hoc non fiat, sola hac ratione tibi con-
 stare potest: quoniam rerum omnium creator
 nihil æque desiderat, quàm ut vnū quodq; in
 suo gradu permaneat, conserueturque: ad
 quod tunc pertinet, ut quæ sunt incorru-
 ptibilia, perireerent incorrupta: corrupti-
 bilia vero corruptioni subiecta. Quemad-
 modum enim ad vniuersam partem ritudinem
 pertinet, ut quædam sint corruptibilia, aut
 semper permanentia, ac ad eandem per-
 tinet ut vnumquodq; in sua natura semper
 subsistat. Ad hæc homo factus est, ut tum- Ratio. z
 mum bonum intelligeret, amaret, atque
 possideret. Intelligere aut summum bonum:
 diligere: aut possidere in hac vita nemo
 perfecte potest. Ergo post hanc vitam alia
 relinquitur, in qua id posseamus. Vnde con-
 stat non sic Dei potentia constare animam,
 ut statim corrupto corpore ab ea defera-
 tur, atq; in nihilum redigatur: imo ut post
 hanc vitam beata immortalitate donetur.
 Sad. Vnde mihi constare potest, quod ho-
 mo conditus sit, ut fruatur summo bono?

Liqueat hoc mihi aliquo argumento Chr. Argumentum in promptu est : quoniam nemo est mortalium, qui non hoc sibi velit vltimum finem proponat. Aut frustrabitur suo fine, quod nullus dixerit, cum cetera omnia etiam homine inferiora finem suum adquirant: aut tandem ad finem optatum deueniet. At non donec corporis adhuc compeditur vinculis: ergo erit quando tandem vincula dirumpentur? Et per hoc clare patet etiam corpore soluto adhuc superuicere animam, atque ad finem suum deuenire. Sad. Atqui hæc vera enent, si ut asseris omnia finem suum adipiscerentur: sed multa sunt, quæ sine suo fraudantur: ergo nō est necesse hominem assequi finem suum. Chr. Nil est omnino, quod suo frustratur fine. Hoc enim velut basim ac fundamentum tibi proposuimus. Sad. Quod secus se res habeat, nunc manifestissimis tibi probabimus exemplis. Finis enim ignis est ferri sursum, & tamen sæpe impeditur aliquo obiecto corpore grossiore. Aquæ quoq; finis est præterlabi, nihilominus nō raro varijs rerum obstaculis detineri solet eius impetus. Ergo multa sunt, vt diximus,

quæ

quæ propositum finem non assequantur.
 Chri. Si aliqua suū non assequuntur finem,
 hoc certe non ex sua est natura, sed casu
 quopiam, atq; fortuna. Atqui certum est
 res non estimari à contingentibus, sed ab
 his, quæ illis à natura insunt: & ad quæ na-
 turali quodam motu feruntur. Nec etiam
 ipse homo consequetur finem suum, népe
 beatitudinem, si per peccatum sibi ipsi ve-
 lut obstaculum quoddā opponat, quo ab-
 lato, eo illum de ferri recto itinere nō est
 dubitandum. Sad. Argumentum certe laus
 vehemens, si mihi ipsi id persuadere valeā.
 Chr. Nescio equidē quid te detineat, præ-
 fertim vbi tot irrūpant radij veritatis. Au-
 sculta nunc aliud, quod etiam ipsos lapides
 illustrabit. Hoc inter hominum brutorūq;
 animas interesse concedis libenter, quòd
 hæ duplicem, illæ verò triplicem habeant
 potentiam. Bruta sensitivam & vegetati-
 uam tantum, homines verò has, & intelle-
 ctivas. Hinc fit quòd resolutis in animalibus
 potentijs organicis, corrumpi, interi-
 req; ea necessarium sit. In hominibus verò
 post mortem, quoniam & intellectivæ ad-
 huc supersunt, animas eorum adhuc viue-
 re

nope.
nope
Juan

Ratio. 8.

re relinquatur, quæ quia incorruptibiles
 sunt, & immortales esse concedendum est.
 Sad. Esto quòd homines triplices habeant
 potèntias: at quis nouit, si illis morientibus,
 simul cum sensuuis etiam intellectuæ nõ
 desinant? Quare nec hoc tollit mihi du-
 bitationẽ. Chr. Desinere nullo pacto pos-
 sunt, quoniam anima ipsa non potest desi-
 nere. Sadu. Hoc ipsum est quod negamus.
 Nam hæc tenemus dicimus animam simul cum
 corpore interire. Chr. Miror tantam ceciti-
 tatem, ne dicam obstinationem. In animis
 rationalibus nil est admixtum, nil concre-
 tum, nil copulatum, nil coaugmentatum,
 nil duplex, vt supius disputauimus. Quod
 cũ ita sit, certe nec secerni, nec diuidi, nec
 decerpi, nec distrahi potest. Igitur nec inte-
 rire. Est enim interitus quasi discessus, &
 discreto earum partium, quæ ante interi-
 tum iunctiõne aliqua tenebãtur. Quid hac
 re clarius inueniri potest? Adhuc hæres?
 Sad. Cõcedimus sane in animis nil esse cõ-
 cretum vel mixtum: ac dicimus animã ex
 nihilo esse creatam: & proinde in nihilum
 redigi posse. Chr. Potest quidem redigi in
 nihilum per potentiam creatoris, cui nihil

R. io. o.

Quid est
 interitus.

resistit,

resistit, non autem quòd ipsa sit corrupti-
 bilis. Dicitur enim corruptibile, cui inest
 potentia ad non esse, à qua longissime di-
 stat anima. Sad. At hoc est sane, quod iam
 dudum asseruimus. Nempe inesse animæ
 potentiam ad non esse. Nulla enim res sine
 propria operatione esse potest, sed propria
 operatio animæ est intelligere cum phan-
 tasmate: neq; quicquam sine phantasmate
 comprehendere valet: phantasma autem
 non est sine corpore. Ergo anima necessa-
 rio desinit destructo corpore. Chr. Hoc ve-
 rum haberet, si idem esset status animæ, quæ
 speramus, cum hoc in quo nunc sumus. In-
 telligere enim cum phantasmate est pro-
 pria operatio animæ secundum quòd cor-
 pori est vnita: separata autem à corpore ha-
 bebit alium intelligendi modum alijs sub-
 stantijs separatis similem. Sa. Hanc opinio-
 nem an ex proprio hauris fonte, vel diui-
 no aliquo oraculo accepisti? Quis homi-
 num nouit, si soluto corpore alium intelli-
 gendi modum habebunt animæ? Dicimus
 nullum intelligēdi modum eas habituras:
 quia omnino non erunt. Corrumperentur
 enim cum corpore. Christ. Impossibile est

Ratio. re.

COR

corrumpi eas, quoniam formæ sunt. Nam
 id quod secundum se conuenit alicui, est
 insepabile ab ipso: esse autem per se con-
 uenit formæ, quæ est actus. Unde & mate-
 ria secundum hoc acquirit esse in actu, &
 acquirit formam: secundum hoc autem ac-
 cidit in ea corruptio, quod separatur for-
 ma ab ea. Impossibile est autem, quod forma
 separetur a seipsa. Unde fieri nequit, quod
 forma subsistens desinat esse. Et demus quod
 anima sit ex materia & forma composita,
 ut quidam asserunt: tamen adhuc necessa-
 rium est esse incorruptibilem. Non enim
 inuenitur corruptio, nisi ubi inuenitur cõ-
 trarietas, ut supra tatis differuimus. Unde
 corpora cœlestia, quia non habent mate-
 riam contrarietati subiectam, incorrupti-
 bilia sunt. In anima autem intellectiua nõ
 potest esse aliqua contrarietas. Recipit
 enim secundum modum sui esse. Ea uero,
 quæ in ea recipiuntur, sunt absq; cõtrarie-
 tate: quia etiam rationes contrariorum in
 intellectu non sunt contrariæ: sed est una
 scientia cõtrariorum. Nõ potest ergo esse,
 quod anima intellectiua sit corruptibilis.

Sadu. Si mihi probes animam per se subsi-

stere,

stere nulla mihi ratio cur amplius de eius
 ambigam immortalitate: sed hoc plane est
 quod intellectū nostrum subterfugit: nec
 assequi valeo. Chr. Hoc tibi nunc a deo fa-
 ciam manifestum, vt illud luce clarius vi-
 deas. Si in animo nil esset quàm vita, nulla
 esset differētia inter homines & herbas, vel
 arbores aliasq; frutices. Item si nil haberet
 animus hominis nisi vt appeteret, aut fu-
 geret, id quoq; esset ei commune cum be-
 stijs. At præter hæc (vt inquit Tullius) &
 volo eius verba proferre in mediū: aut enim
 quàm maxime peruenit, habet etiam pri-
 mū memoriā, qua quid admirabilius aut
 dici potest, aut cogitari? Nā quid est illud,
 quo meminimus, aut quam habet vim, aut
 vnde naturam? Non dico de memoria ex-
 cellentium quorundam virorum, qui ad-
 mirabili quadam memoria erant ornati,
 sed de communi omnium loquor, & eorū
 maxime qui in aliquo maiori studio, & ar-
 te versantur, quorum quanta mens sit, dif-
 ficile est existimare, ita multa meminerūt.
 Quo hæc spectat oratio? Quæ fit illa vis,
 & vnde sit interrogo? Non est certe nec
 cordis nec sanguinis, nec cerebri. Et ideo

11. Ratio a
 memor.

D

con

constat rem plane diuinā nec corporalli-
 gatam, sed per se subsistentem. Possit hæc
 quid vis illa, quæ tandem est, quæ inuesti-
 gat occulta, quæ inuentio, atque excogita-
 tio dicitur? Ex hac ne tibi terrena, morta-
 liq; natura, & caduca, concreta ea videtur?
 Profecto qui primus (quod summæ sapien-
 tiæ Pythagoræ visum est) omnibus rebus
 imposuit nomina: aut qui dissipatos homi-
 nes congregauit, & ad societatem vitæ cō-
 uocauit: aut qui tonos vocis, qui infiniti vi-
 uebantur, paucis literarum notis termina-
 uit: aut qui errantium stellarum motus, pro-
 gressiōes, naturasq; notauit: qui fruges, qui
 vestitum, qui tecta, qui cultum vitæ, qui
 præsidia contra feras inuenerunt, à quibus
 manuetacti sunt, qui vocum harmonias
 excogitauerunt: qui astrorum conuersio-
 nes, omnesq; eorum nouit motus, is sane
 docuit similem animū suum esse eius, qui
 eum creauit, per se existere, nunquamque
 perire. Qui vero carmina condunt poeti-
 ca plena sententijs: sed & qui orationes rhe-
 toricas instar fluminis inundantes, artifi-
 cioque prorsus stupendo componunt: po-
stremo qui modestiam, qui castitatem, qui

mag. itudinem animi, qui iustitiam, cæte-
 ratque docent virtutes, nonne diuinum a-
 liquid in se latere clare ostendant? Atqui
 animorū nulla in terris origo inueniri po-
 test. Nil enim est in animis mixtum, aut
 quod ex terra natum, atque fictum esse vi-
 deatur. Nil est aut humidum quidem, aut
 flabile, aut igneum. His enim in naturis nil
 inest quod vim memoriæ, mentis, vel co-
 gitatiōis habeat: quod & præterita teneat,
 & futurum prouideat, & complectatur
 præsentia. quæ sola diuina sunt: nec inue-
 nietur vnquam vnde ad hominem venire
 possint nisi à Deo. Singularis est igitur que-
 dam natura, atq; vis animi leuincta ab his
 vsitatis, notiq; naturis. Itaq; quicquid est
 illud, quod sentit, quod sapit, quod vult,
 viget, cœleste, & diuinum est, ob eam rem
 eternū su necesse est. Nec vero Deus ipse,
 qui intelligitur à nobis, alio modo intelli-
 gi potest nisi mens soluta quedam, & libe-
 ra, segregata ab omni concreione morta-
 li, omnia sentiens, atque mouens. Ad huius
 similitudinem creata est humana mēs. Sa.
 Tota hæc tua oratio eo vergere videtur, vt
 doceas immortalem animā, quoniam me-

12. R. 10. b
 origine.

moria atque intelligentia quadam prædita sit, quæ participationes quædã diuinitatis esse videantur. Si per hoc anima immortalis esset, consequens foret cætera quoque omnia esse immortalia. Nam vnũ quodq; pro suo modulo Deum imitatur, eiũque est similitudo. Itaq; aut aliam præbe rationem efficaciorẽ: aut quemadmodum cætera sunt corruptibilia, ita quoq; animam mortalem corruptibilemque esse fateare.

Chr. Non tantum diximus animã immortalem, quoniam participatio quædam est deitatis: sed quoniam vi quadam prædita sit, quæ per se subsistat, corrũpiq; non possit. Sadu. Hoc est quod dixi subterfugere meam intelligentiam. Nimirum quomodo anima per se subsistat. Chr. Quãquã proximo argumento satis hoc constare poterat, tamen adhuc fortius, atq; indeclinabilius id nunc tibi faciam manifestum. Neminis dubiũ quin homo rationis particeps, intellectu omnium corporum naturas cognoscere potest: Quod autem aliquarum rerum cognitionis est capax, nil eorum in sua habeat natura est necessarium. Nam quod ei natura infitum foret, aliorum cog-

gnationem impediret. Sicut lingua infirmi amaro seu cholero humore infecta, aliquid dulce percipere non potest, sed omnia ei amara videntur. Vnde si mens seu anima in se corporis alicuius haberet naturam, omnia corpora cognoscere non posset, omne enim corpus aliquam naturam determinatam habet. Impossibile igitur est principium intellectuale corpus esse. Rursus fieri nequit, ut per organum aliquod intelligat corporeum: cum etiam natura illius organi determinata ceterorum corporum cognitionem prohiberet. Sicut si aliquis determinatus color sit non solum in pupilla, sed etiam in vase vitreo liquor infusus, eiusdem videbitur coloris. Ipsum igitur intellectuale principium, quod dicitur mens vel intellectus, habet operationem per se, cui non comunicat corpus: nil autem potest per se operari, nisi quod per se subsistit. Non enim est operari nisi existens. Vnde eo modo aliquid operatur, quod est. Propter quod non dicimus quod calor calefacit, sed calidum. Liquet ergo animam humanam, quae dicitur intellectus vel mens esse aliquid incorporeum, & per se subsistens,

DE IMMORTALITATE
stans, ideoque etiam corrupto, solum
corpore superuiuere.

DIALOGVS SEXTVS.

SADUCEVS CHRISTIANVS.

S Ad. O Deum immortalē. Nescio quid
lucis insolitæ mihi videre videor: nec si
velim, valeam contradicere. O Christiane
quàm foeliciter hodie mihi occurristi? At
perſe obſecro. Cupio enim hæc ex te au-
dire ditius. Chr. Gaudeo equidem Sa-
ducaë, atq; iterum iterumq; gaudeo, nec
me continere possum præ lætitia. Illumi-
nare enim oculos corporis magnæ est ar-
tis, atq; præconiij, sed oculos mentis tene-
bris densissimis obcæcatos illustrare, pror-
sus diuinum est opus, immensæque virtu-
tis. Quamobrem si iam vides animas im-
mortales quas ante mortales credebas, age
summo Deo luminūq; patri gratias: nam
is est qui non solum mentes hominum, sed
etiam angelorum illustrat: illuminauitque
te hodie meo ministerio: ideoque ei etiam
ego non exiguas debeo laudes, magnamq;
ob hoc mihi spero proposuā gratiam. At

quo

que quoniam diffusius adhuc in hac re illustrari desideras, audi nunc attentius. Videmus quod eadem mente res dissimillimas comprehendimus, ut colorem, saporem, calorem, odorem, sonum. Quae nunquam quinque nuntijs animus cognosceret, nisi ad eum omnia differrentur, & is omnium iudex solus esset: atque ea profecto tunc multo puriora & dilucidiora cernentur, cum animus se ab his vinculis, quibus nunc compeditur, se expediuerit. Nam iam quidem, quae sunt foramina illa quae patet ad animum à corpore, admirabili artificio natura fabricata est, tamen terrenis, concretisque corporibus sunt intercepta quodammodo. Quum autem nil erit praeter animum, nulla res obiecta impediet, quominus percipiet quale quidque sit. Quare animam per se subsistere, corpori superuiuere, & melius se habere, aeternamque esse non est dubium. Et si clarissimum huius rei vis testimonium, ad te ipsum conuertere, & ex teipso sume immortalitatis tuae argumentum. Diuersam a brutis formam accepisti, formam plane quam decebat, & quae immortalis rationali animae ministraret. Cur enim Deus brutis omni-

R. 2.14

Ratio. 35.

bus dedit oculos humum spectantē, tibi autem in arce capitis imposuit, nisi ut intelligeres: nil illis cum cœlo cōmune, tibi vero à Deo, & à natura ab initio datā legem, qua superna potissimum contemplereris, ad quæ te natum cognosceres. Cur item corpus tibi rectum fecit, illis vero demissum, deorsumq; vergens? An non eadem causa est? ut scires nil tibi cum terra cōmane, neq; te presentibus addictum esse debere, qui animam ad imaginem, similitudinemq; Dei sempiternam sortitum cognosceres? Præterea dic, obsecro, quare nobis iudicem in animo sic perpetuo vigilātem, & attentum Deus constituit: conscientiam loquor? Nec enim est vllus inter homines adeo vigilans, ut est nostra conscientia. Nā externi iudices, & pecunijs corrumpuntur, & assentationibus deliniuntur, & metu simulant. Deniq; multa sunt alia, quæ rectū illorum iudicium deprauant. At conscientia; tribunal nulli hominum nouit cedere: sed quāuis dederis pecunias: quāuis mine ris: quāuis aliud quidlibet feceris, iustam ferret sententiam aduersus peccatorum cogitationes: adeo ut ipse quoq; qui peccatum

admittit seipsum condemnet, etiam si alius
 nullus accuset: neque id semel atq; iterum,
 sed sæpius, imo per omnem vitam hoc fa-
 cere non desinit. Et licet ingens temporis
 intervallum intercesserit, nunquã tamen
 obliuiscetur eorum, quę facta sunt: quin &
 cum perpetratur peccatum, & priusquã
 perpetratur, & postquã est perpetratum
 acerbus nobis imminet accusator: maxi-
 me vero postquã perpetratum fuerit.
 Nam in perpetrando scelere quoniam vo-
 luptate sumus ebrii, non perinde sentimus,
 ceterum simul atq; commissum est, cœpe-
 ritq; finem, tum demum extincta volup-
 ta- te, amarus pœnitentię stimulus succedit.
 Quid quæso, sibi vult stimulus iste? quidue
 illa perpetua à summo Deo omnium natu-
 ræ insita cura? Illud caueas tanquã mor-
 tiferum: hoc amplectare quasi vitale: illud
 bonum: hoc malũ: illud Deo gratum, hoc
 odiosum. Nonne quasi perpetuo tibi vide-
 tur occinere aliam esse vitam post hanc, in
 qua iusta præmia pro bonis operibus, sup-
 plicia autem nunquã finienda pro malis
 donantur? Et hoc misericordissime à cœ-
 lesti patre nostro prouisum, ne vnquã ali-
 cui

cui subrepat animā simul interire cū corpore, vniuersac; mortaliū, cū mortē cōcludi. Sa. Hæc omnia mihi supra modū satisfaciūt. Sed adhuc plura obsecro. Nunq̄ enim fatior, & quāto magis de his differis, tanto amplius audire desidero. Ch. Ausculta nūc attētius, & certissimū immortalitatis animarū testimoniū intuebere. Deū iniustum quis vnq̄ dixerit? Sad. Nemo sane, nisi ipse sit iniustissimus, Chr. Tamen homines improbos, facinorolos, impios, tyrannos, atq; idololatrias plerunq; prosperari conspiciamus, omniaque illis cedere ex sententia: iustos vero, probos, ac pios vbiq; pauperascere, famefcere, despici, nullisq; nō opprobrijs affici. Si Deus bonorum, malorumq; est remunerator pro ingenita, ineffabiliq; sua æquitate, nec hic remunerat iustos, vt experientia plerumq; videmus, nec malos punit, ergo necessario alia vita expectatur, in qua hæc fiat remuneratio, æquitatemq; suam exerceat Deus. Non ergo anima moritur cum corpore, quæ etiā corpore emortuo virtutum suarum, meritorumq; certissimum præmium est receptura. Sad. Insolubile plane argumentum, & quod qui-

Ratio. 18.

desuis

bulum nisi stupidis, aut obstinatis queat satisfacere. Chr. At audi aliud fortissimum, atq; pulcherrimū. Ex illo quidem naturæ Ratio. 19 vultu quem dixere chaos rudem, indigestamq; molem res omnes eo ordine propagatas, eoq; foedere dispositas, atq; cōnexas esse conspiciamus, vt ab imis ad superiora conscendentibus perfectionum incrementa sensim appareant succrescere, & quæ cōiuncta sunt alterum alteri paululum admodum præstare. Consurgunt quidem veluti depressi quidam gradus, aut numeri reru species, & ab his, quæ singulis proximæ sunt, nullo distāt interuallo, & idcirco ad eo similes, cognatasq; habent habitudines, naturas, actiones, atq; figuras: quæ sibi mutuo contiguæ sunt, vt non facile plerunq; sit illas distinguere. Peragratis autem vniuersis elementorum, plātarum, animalium; naturis, ad hominem cum venitur, idē grauis ascensus quo sensim, pederentimq; procedebatur, nequaquā seruatur, sed sursum repente natura trahitur, & ad alteram eāq; remotissimam contignationem eleuatur. Maiori namque interuallo homo à suprema animantium specie, quàm summum animal

animal ab infimo nō modo viuenti, sed
 abiectissimorum quoq; corporum genere
 distat. Ne autem hoc absq; ratione dicere
 videamur, citentur nostra alienaq; genera,
 conditiones, actionesq;. Genera in primis
 cætera omnia ex materiæ transmutatione
 proficiscuntur, nostra autem mens de foris
 venit. Conditiones deinde. Illa enim tenui
 supellectile contenta, pauca quibus indi-
 gent ab ipsa natura simulatq; eduntur in
 lucem accipiunt. Indumentorum vice cor-
 tices, telas, coria, spinas, villos, setas, pilos,
 plumam, pennas, squamas, vellera: pro ar-
 mis autem cornua, ungues, dentes, rictus,
 rostra, aculeos, morsus, calces, venena. Ho-
 mo autem pro vniuersis his & alijs quā plu-
 rimis, & varijs, & magnificis, studiosas, fa-
 cilesq; solas manus accepit. Actiones de-
 mū, quia singulis speciebus alijs, definitus
 est agendi modus: homo autem tot, tamq;
 dissimilibus vtitur viis, vt hic solus sit ho-
 minibus operandi modus sine vllō certo
 agere modo. Alia, sola salus iuuat: hominē
 vero tam sensu quā ratione apprehensa,
 etiam si nil aliud vtilitatis accessurum sit,
 delectāt. Alia de prole, ciboq; sollicita pu-
 gnant,

gnant, homo vero famam extendere factis
 avidus, nomen, & gloriam soboli, salutis, vi-
 reque; anteponit. Alia postremo à consono
 illis bono raro deficiunt: homo vero suum
 vere bonum sæpissime amittit. Vnde igitur
 tanta distantia inter hominem, cæte-
 rasque naturas? Vnde solitæ pedetentim scã-
 dere tantus repente naturæ saltus? Vnde
 quæ cõsueuerat per similia in simillima
 duci, in tam disparia statim eleuata conspi-
 citur? Nullam profecto causam aliam red-
 didisse sat erit, nisi animũ e summo rerum
 fastigio venisse dixerimus, qui in alterum
 rerum ordinem naturam transfert, supre-
 mis infima iungit, caduca immortalibus; in-
 ferit: æternitatem tẽpori annectit: sic nem-
 pe omnis admiratio disparitatis cedit, si ex
 duabus naturis, spiritu, & corpore, intel-
 lectu, & sensu, immortalis, & corruptibili
 hominem constare non dubitamus. Atqui Ratio. . .
 animam citra vllam controuersiam immor-
 talem esse, vel ex hoc haud dubie constare
 potest, quod disciplinarum est capax. Omne
 enim quod scientiarum, veritatumque; par-
 ticeps est, æternum esse necesse est. Sadu.
 Hoc ipsum velim diffusius declares: non
 enim

DE IMMORTALITATE

enim satis intelligo quod dicitur. Chr. Li-
bens tibi & in hoc obtecundabo. Sciētiā
alicubi esse, hoc facile concedis. Sad. Con-
cedo sane. Chr. Non in corpore. Sadu. Mi-
nime. Chr. Ergo in anima. Sa. In anima cer-
te. Chr. At, quod semper alicubi est, id in
quo est semper esse est necessariū: sed scien-
tia semper est, & in aliquo est, nēpe in ani-
ma, ergo animā semper esse prorsus dicen-
dum relinquitur. Sad. Sciētiā semper esse,
hoc est, quod non alie quor. Chr. Exemplo
tibi inud facio manifestum. Omne totum
maius est sua partē, hoc est totū, ergo hoc
maius est sua parte. Hæc nōne est scientia?
Sad. Haud dubie scientia. Chr. Potest ne
hæc veritas aliquando corrumpi? Sa. Ne-
quaquam. Chr. Ergo perpetua est veritas.
Sad. Profecto perpetua. Chr. Igitur & per-
petuus animus in quo indissolubiliter he-
ret. Sad. Sine dubio perpetuus.

DIALOGVS SEPTIMVS.

SADUCEVS

CHRISTIANVS.

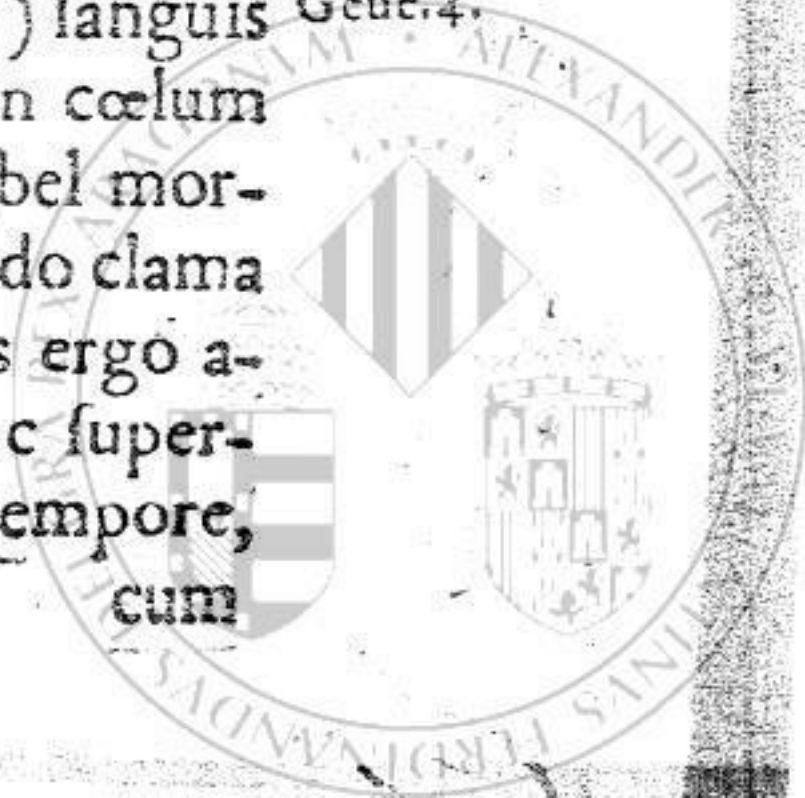
SAD. Egregium tu hætenus, ac præclarū
philosophum egisti, sed qualem vel Py-
tha-

thagoras, vel Socrates, aut Plato. Age, nunc
 Christianum te ostende, & ex Sacrorum
 codicum penu iam etiam deprome, vnde
 animarum probes immortalitatem. Chri.
 Et in hoc tibi libentissime obtemperabo, si
 spondes attentionem. Primū, inquit Deus
 (vt à Moyle accepimus) faciamus hominē
 ad imaginem, & similitudinem nostram.
 Et iterum. Ad imaginem suam fecit illos
 masculinum, & foeminam. Nunc autem si ad
 imaginem Dei factus, ac similitudinem,
 Deus vero immortalis, ergo anima
 similis necessario immortalis. Deinde si ar-
 bor illa quæ dicebatur vitæ (teste eodem
 Moyle) immortalitatem donabat: quæ figu-
 ra tantum erat, & vmbra veræ arboris vitæ:
 cur non arbor nostra, quæ in medio eccle-
 siæ sita est dominus Iesus maiorem habe-
 bit vim, maioremq; virtutē donabit? Tum
 autem (vt idem propheta narrat) sanguis
 Abel etiam post mortē clamat in cœlum
 de terra pro vindicta, ergo & Abel mor-
 tuus adhuc viuebat: nam quomodo clama-
 ret omnino extinctus. Immortalis ergo a-
 nima, quæ corpore extincto adhuc super-
 uiuebat. Præterea progrediente tempore,
 cum

Ratiōes ex
 sacra scri-
 ptura.
 Ratio. 1.
 Gene. 1.

Ratio. 2.
 Gene

Ratio. 3.
 Gene. 4.

Gene. 6. & cum multiplicarentur homines, omni-
 que
 R. ratio. 4. generi vitiorum sese traderent sine freno,
 iratus dominus diluuij fluctibus vniuersos
 inuoluit. Noe tamen, filiosque eius serua-
 uit immunes: multaque cum eis colloquia
 comiscuit. Quorsum? Ut post paululum
 etiam velut bruta extinguerentur? Non
 Sapiētię. 5. est verisimile. Scriptum est enim: iusti au-
 tem in perpetuum viuent, & apud domi-
 num est merces eorū. Ad hæc nonne lum-
 Gene. 7.
 Ratio. 5. ma illa arcæ maiestas, in qua saluatus est
 Noe vir iustus cū filijs, ecclesiam quę nunc
 est adumbrabat, extra quam nemo saluabi-
 tur? Hæc vero ecclesia nonne formam ob-
 tinet, figuramque cœlestis, quæ futura est,
 atq; æternę? Vnde & per illam, & per hanc
 animarum immortalitatē nobis à summo
 omnium autore Deo significari manifestū
 est. Sad. Placet quod dicis, sed perge. Chr.
 Ratio. 6.
 Gene. 12. Dictum est Abrahe à Deo, egredere de ter-
 ra tua, & de cognatiōe tua, & de domo pa-
 tris tui, & veni in terram quam monstraue-
 ro tibi, faciamq; te in gentem magnam, &
 benedicam tibi, & magnificabo nomen
 tuum, erisq; benedictus: benedicam bene-
 dicentibus tibi, & maledicam maledicen-
 tibus.

tibus tibi, & in te benedicentur vniuersæ
 cognationes terræ. Credibile ne est tam
 grandes Dei promissiones, tam multipli-
 ces benedictiones caducum aliquid proiē-
 dere, aut temporale quippiam respicere?
 Quinimo Abraham sapienter dicta Dei
 interpretrās propriam egressus regionem
 desertum peragrans in casulis, ac tugurijs
 habitabat, sciens Deum non terrenarum
 opum, possessionumq; ei promississe here-
 ditatem, sed cœlestiū. Vnde & par-
 diebus factus est eum sermo domini di-
 cens: Abraham noli timere, ego protector
 tuus sum, & merces tua magna nimis. Si o-
 pes terrenas hæ respiciebāt promissiones,
 sane non merces eius magna nimis. Nam
 ditiores, nobiliores, ac potentiores fuerūt
 multi tyrāni perditissimi, ac nefandissimi
 homines. Quare haud dubie ad bona ani-
 mæ, eiusq; beatam perpetuitatem, grādem
 illam respicere mercedem omnino faten-
 dum est: concedendumq; etiam post mor-
 tem, vitam esse meliorem, eternamq;. Sad.
 Nullus mihi restat scrupulus. Verū si quid
 amplius habes de hac re, noli obsecro ce-
 Jare. Ch. Eduxit dominus Abraham foras,

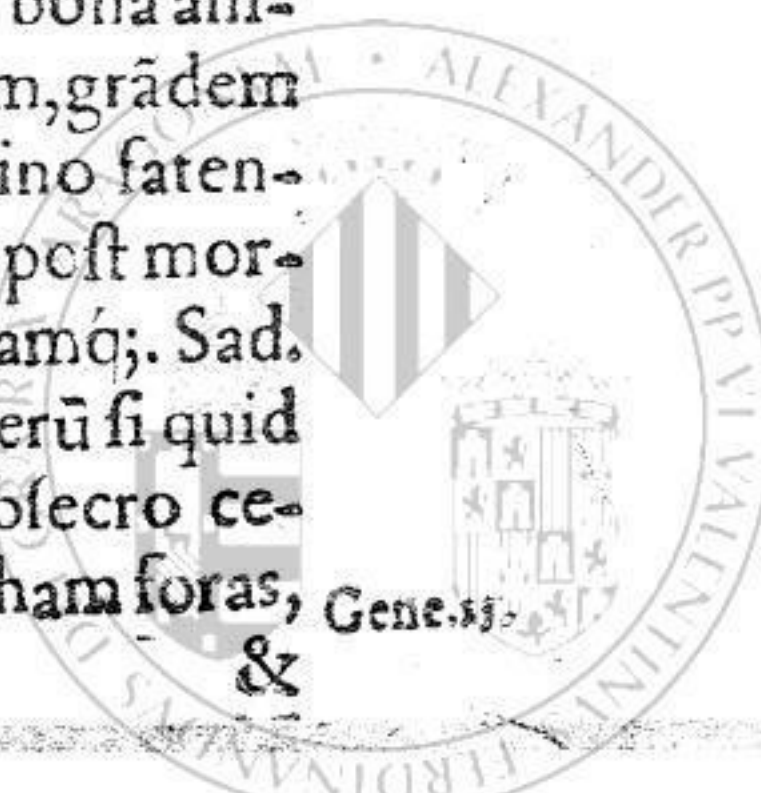
Gen. 15.

Gen. 15.

Gen. 15.

E

&

Ratio. 8

& ait illi: suspice in cœlum, & numera stellas si potes, & dixit: Sic erit semen tuum. O mysterium stupendum? Quid credis per hoc Deum prodidisse? Nonne innumerabilem animarum saluandarum multitudinem, incredibilemque earum claritatem? Haud dubie in semine, filios Abrahamæ, & in infinita stellarum multitudine eorum & numerum, & claritatem æternam significabat. Sed pergamus ad Patriarcham Ia-

Gene. 28.

acob. Iacobus is vidit in somnis scalam stantem super terram, & cœcum illius tangens cœlum: angelos quoque Dei ascendentes, & descendentes per eam: & dominum innixum scalæ dicentem sibi: ego sum dominus Deus Abraham patris tui, & Deus Isaac? Primum ut audis, vidit angelos descendentes, & ascendentes: In quo, illi Deus illorum ministerium circa mortalium negotia ostendit. Vidit quoque Deum scalæ innixum. Nonne ut ad cœlestia eum subleuaret, spiritumque eius non mortalem, sed æternum, cœlestem, angelisque ostenderet æqualem? Propterea addidit. Ego sum dñs Deus Abraham patris tui, qui certe mortuus fuerat: nec se Deum eius appellasset, nisi ani-

io. 9.

ina superuixisset. Nam Deus non mortuorum est, sed uiuorum. Sadu. Vera loqueris: nec dubium animas immortales, quando Deus ipse huius rei præbuit testimonium.

DIALOGVS OCTAVVS.

CHRISTIANVS.

SADUCEVS.

CHr. Audi nunc aliud. Iacob à Mesopotamia rediēs in patriam cum vxoribus, & filijs, ac familia, traductis omnibusque ad se pertinebant mansit solus: & ecce vir luctabatur cum eo vsq; mane. Qui cum uideret quòd eum superare non posset, tetigit neruum fœmoris eius, & statim emarcuit, dixitq; ad eum, dimitte me, iam enim ascendit aurora: respondit: non dimittam te nisi benedixeris mihi. Ait ergo, quod nomen est tibi? Respondit, Iacob. At ille, nequaquam inquit Iacob appellabitur nomen tuum, sed Israël, quoniam si contra Deum fortis fuisti, quanto magis cōtra homines præualebis? Primum quærendum est quis iste homo sit, qui cum Iacob luctabatur? & non dubium quin fuerit angelus. Porro luctatio hæc quid portendebat? cer

te certamen iustorum cum diabolo, carne,
 ac mundo. At ubi bellū, ibi sane prēmium
 speratur, atq; victoria. Prēmium tempora-
 le, in prælio temporali: in spirituali autem,
 æternum. Secundum illud secundę Pauli ad
 Corinthios. 4. Idem enim quod in præsen-
 ti est momentaneum, & leue tribulationis
 nostrę supra modū in sublimitate æternū
 glorię pōdus opatur in nobis, nō contēplā-
 tibus nobis quę vidētur, sed quę nō vidē-
 tur. Quę enim vidētur tēporalia sunt: quę
 aut nō videntur æterna. Et illud: Apoc. 2.
 Vincenti dabo edere de ligno vitę, quod
 est in paradiso Dei mei. Ergo post hanc vi-
 tam alia expectatur. Non igitur cum cor-
 pore moritur anima. Vnde post certamen
 aliud nomen Iacob adeptus est. Nam ante
 vocabatur Iacob, nunc autem Israēl id est
 videns Deum. Non autem in hoc seculo:
 quoniam ait Deus: Nemo me videbit, &
 viuet: ergo post hoc seculū illud expectari
 debet: quare nō dubium quin immortalis
 sit anima. Præterea nonne ille ipse Patriar-
 cha Iacob moriens dicebat: expectabo salu-
 tare tuum domine? Non in hac vita, quia
 moriebatur: ergo post hęc aliam expecta-
 bat.

2. Ad Cor.

Apocal. 2.

Gene. 22.

o. 11.

ne. 19.

bat. Ideoq; scriptū est: collegit pedes suos Gene. 49.
 super lectum, & obiit, oppositūque est ad
 populum suum. Vides ne ergo clare etiam Ratio. 12.
 post mortem superesse populum, ad quem
 migrabat Iacob: & per consequens animas
 esse immortales? Deinde nonne Deus sæ- Ratio. 13.
 pe locutus est Abrahæ, Isaac, & Iacob? Nō- Gene. 12.
 ne cum Moyse tanquā amicus cum ami- Exod. 3.
 co confabulabatur? Nam visus est illi in ru-
 bo: propter eum, filiosq; Israël infinitis pla- Exo. 7. 8. 9.
 gis, atque verberibus Pharaonem, popu-
 lumq; suum affecit: aperuit ante eum ma-
 re rubrum. Aegyptios autem fluctibus in- Exod. 14.
 uoluit: pluit illi, filijsq; Israël manna: dedit Exo. 16.
 illi duas tabulas, eiq; volūtatē suam ostē- Exo. 4.
 dit legibus, præceptis, atq; iudicijs: per eum
 varios Reges, ac populos flagellauit: pro- Nume. 31.
 pter eum innumerabilia alia portēta osten-
 dit. Quorsum tanta amicitia? Ad quid tot
 familiaritates? Vt deinceps mortuo eo, nul-
 la eius amplius sit memoria? Absit. Sed hæc
 omnia, vt tanta Dei beneuolentia, benefi-
 cijsq; prouocatus, æternam eius, summāq;
 familiaritatem desideraret, & desiderādo
 adipisceretur, animamq; æternam, atque
 incorruptibilem, Deiq; similem intellige-
 ret,

DE IMMORTALITATE

Prouerb. 8. **ret,** quando cum ea sic se oblectari ostēderet. Dixit enim per sapientē: Delicias meas dixi, cum filijs hominum. **Sad.** Bone Deus quantum hæc placent? Nunquā mihi huiusmodi adducere possent fastidium. **Quæso** te, adhuc paulū de his ratio cinare: prophetāsq; mihi aliquos adducito, qui de animæ immortalitate spiritu afflati diuino locuti sunt. **Ch.** Libenter tibi obtemperabo: Nam & ego de hac re plurimū habere sermonem mirifice gaudeo.

DI A L O G V S N O N V S.

CHRISTIANVS. S A D V C E V S.

Psal. 35.

R. 12. 14.

CHr. Audi David prophetam illum, regemque admirabilem. Inebriabuntur inquit (loquens cum Deo) ab ubertate domus tuæ, & torrente voluptatis tuæ potabis eos, quoniam apud te est fons vitæ, & in lumine tuo videbimus lumen. Si animæ ab ubertate domus Dei inebriabuntur, nōne ridiculum est credere eas, simul cū corpore interire? Nam de earum immortalitate haud dubie nobis reuelabat: quoniam hic ubi omnia malis sunt plena, fluxa, atq; fragi-

fragantia, nemo inebriatur ab vbertate domus Dei: post hanc vitam ergo inebriatio illa relinquitur. Vnde & alibi idem propheta de animæ suæ immortalitate cogitans clamat: Quemadmodum desiderat ceruus ad fontes aquarū, ita desiderat anima mea ad te Deus. Sitiuit anima mea ad Deū fontem viuum, quando veniam, & apparebo ante faciem Dei. Fuerunt mihi lachrymæ meæ panes die, ac nocte, dum dicitur mihi quotidie, vbi est Deus tuus. Hæc recordatus sum, & effudi in me animā meam, quoniam niam transibo in Scum tabernaculi admirabilis usque ad domum Dei, in voce exultationis, & confessionis sonus epulantis. Esaias vero inquit, Frange esurienti panem tuum: & egenos, vagosque induc in domum tuam: cum videris nudam operi eum, & carnem tuam ne despexeris: tunc erumpet quasi mane lumen tuum, & sanitas tua citius orietur: & anteibit faciem tuam iustitia tua, & gloria domini colliget te. Quid est gloria domini colliget te? Hoc scilicet: ipse dominus te educet de corporis custodia, transferetque in requiem suam, vbi beata immortalitate donaberis, atque gaudio

Psal. 41.

Ratio. 45.
Esa. 58.

E iij

per

DE IMMORTALITATE

Ratio. 16.
Psal. 23.

I al. 145.

Psal. 117.

Ra. 10. 17.

Tobia. 13.

perfrueris æterno. Quis ergo his auditis de animarum immortalitate aliquando dubitare poterit? Nonne inquit David: Quis ascendet in montem domini: aut quis stabit in loco sancto eius? Innocens manibus, & mundo corde. Ascensus hic post mortem est, quia in vita hac mortali nemo illuc unquam quivit ascendere. Quod clare idem propheta alibi testatur dicens: Exhibit spiritus eius, & reuertetur in terram suam. Si exhibit post mortem, ergo à morte teneri non potuit. Sempiternus ergo omnino, atq; immortalis. Annon alibi ait: Dispersit, dedit pauperibus, iustitia eius manet in seculum seculi? Si virtutes perpetuè perhibentur à propheta, quomodo non animæ erunt perpetuæ, quæ eas operantur? De loco vero animarum, ipsiq; animabus post mortem nonne pulchre prophetauit sanctus Tobias dicens, Beatus ero si fuerint reliquæ seminis mei ad videndum claritatem Hierusalem. Portæ eius ex sapphiro, & smaragdo ædificabuntur, & ex lapide præcioso omnis circuitus murorum eius: ex lapide candido, & mundo plateæ eius sternentur, & per vicos eius alleluya cantabitur.

Saruch

Barach vero propheta loci eius amplitudinem contemplans sic exclamat dicens: O Israël, quàm magna est domus Dei, & ingens locus possessionis eius: magnus est, & non habet finem, excelsus, & immensus. Propterea dicebat dominus Iesus Dei filius: in domo patris mei mansiones multæ sunt: si quominus dixissem vobis: quoniam vado parare vobis locum. Et Paulus harum desiderio exestuans clamabat: cupio dissolui, & esse cum Christo. Si locus deputatus est animabus post mortem, quomodo animæ non immortales? Ratio. 18.

DIALOGVS DECIMVS.

SADUCEVS.

CHRISTIANVS.

SAD. Non me capio præ gaudio. Quis his auditis locum quærat in terris, & fragilibus, caducisque domibus habitare delectetur. Ad illa potius loca, domosque illas æternas, nunquamque perituras festinandum ceseo. At perge obsecro de animarum immortalitate. Chr. Ausculta nunc attentissime. Si anima simul cum corpore moritur, Ratio

CUR

Ioan. 1.

Luc. 2.

Luc. 2.

M. th. 2.

Luc. 1.

Luc. 3.

Luc. 4.

M. th. 5.

Cur Deus factus est homo? Quare angeli canunt gloria in altissimis Deo, & in terris pax hominibus bonæ voluntatis? Cur pastores admoniti à cœlestibus spiritibus accurrunt ad videndum filium Dei? Quare properant reges illi magi stellam sequentes ducem? Quid Simeon ille, in quo spiritus sanctus habitabat, Christum agnoscens iubilans dicebat: Nunc dimittis seruum tuum, domine, secundum verbum tuum in pace? Cur baptizatur Christus in Iordane: spiritus sanctus in figura columbe manifestatur: Vox quôque patris audita est, Hic est filius meus dilectissimus, in quo mihi bene cõplacuit, ipsum audite? Quare obsecro, ieiunavit Christus quadraginta diebus, & quadraginta noctibus? Quorsum Dei filius peragrat prouincias, & regna, circuit ciuitates, perambulat vicos, ingreditur castella, visitat domus singulas: Vbi que vociferatur, agite pœnitentiã: appropinquauit enim regnum cœlorum? Cur obsecro famescit, sudat, lassatur, tentatur, contradicitur, mille obruitur opprobrijs, contumelijs, atq; iniurijs? Cur deniq; moritur in cruce? Nonne ipse est, qui dicit, Beati

pau

pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum cœlorum? Et iterum: Beati mundo corde quoniam ipsi Deum videbunt? An non ipse est qui orans patrem dixit: Pater sancte, serua eos in nomine tuo quos dedisti mihi, vt sint vnum sicut & nos. Non pro eis autem rogo tantum, sed & pro illis, qui credituri sunt per verbum eorum in me, vt omnes vnum sint, sicut tu pater in me, & ego in te, vt & ipsi in nobis vnum sint. Pater, quos dedisti mihi, volo, vt vbi ego sum, & illi sint mecum, vt videant claritatem meam quam uedisti mihi, quia dilexisti me ante mundi constitutionem. Certe hæc omnia immortalitatem sapiunt animarum, & ad vitam illam beatam transmittunt. Sed. Verissima sunt, quæ narras, plenæque gaudiorum. Chr. Petrus apostolorum princeps laudans Deum inquit: Benedictus Deus & pater domini nostri Iesu Christi qui secundum misericordiam suam magnam regenerauit nos in spem uitæ per resurrectionem Iesu Christi ex mortuis in hæreditatem incorruptam, & incontaminatam, immarcescibilem, conseruatam in cœlis in uobis, qui in uirtute Dei custodi-

Ioan. 18.

1. Pet. 1.

mini

1. Pet. 1.

2. Timo. 4.

Ratio. 26.

mini per fidem in salutem paratam reuelari in tempore nouissimo, in quo exultabitis. Nonne hec omnia immortalitatem animarum clariissime nobis ostendunt? Vnde & de se testatur dicens: Iustum autem arbitrator quandiu sum in hoc tabernaculo suscitare vos, & comonere, certus quod velox sit depositio tabernaculi mei, secundum quod dominus noster Iesus Christus significauit mihi. Dabo autem operam, & frequenter habere vos post obitum meum in memoria. Et Paulus iam morti proximus dicebat: Ego vero iam delibor, & tempus meę resolutionis instat. Bonum certamen certavi: cursum consummaui: fidem seruauit: de reliquo reposita est mihi corona iustitię, quam reddet mihi in illa die iustus iudex, non solum autem mihi, sed & ijs qui diligunt aduentum eius. Dicemus ergo animas cum corpore interire? Si Petrus post mortem hereditatem expectat incorruptam in coelis: Paulus autem coronam immarcescibilem, immortales eorum animas fateri necessarium est, & nullo modo corruptibiles, quando etiam corrupto corpore tam gratia pro virtutibus premia expectabant.

DIALOGVS VNDECIMVS.

SADVCEVS

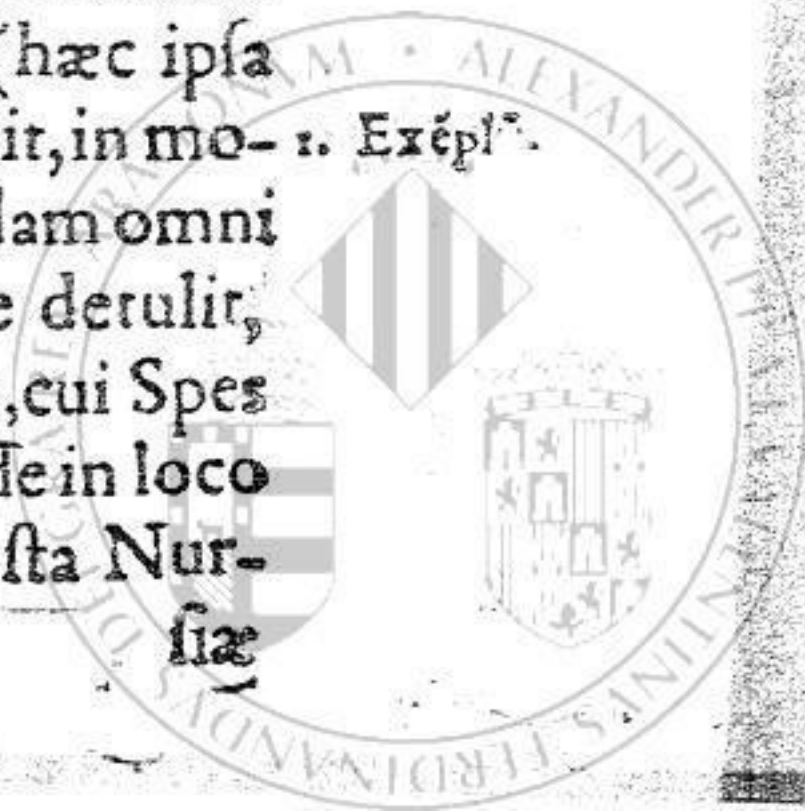
CHRISTIANVS.

Ad. Quanquam de animarum immortalitate iam nullū mihi restet dubium, tamen pro animi mei solatio, atq; confirmatione, multorumq; vtilitate, narra, obsecro, si quę circa animas iam corpore solutas audisti mysteria. Chr. Gaudens tibi obtemperabo. Exempla enim si vera sunt, & rem mirifice probant, & admirabiles aculeos in animis relinquūt. Ausculta nunc factum prorsus stupēdum, & omnibus seculis memorabile. Gregorius ille pontifex summus & totius Christianę ecclesię exemplar præclarissimum refert multos, qui maiori fide, ac præcipua quadam deuotione mentis oculum mundare studuerunt, egredientes è carne animas frequenter vidisse. Vnde & de egressu Spei abbatis (hęc ipsa eius sunt verba.) Dū adhuc, in monasterio meo habitarem, vir quidam omni veneratione, ac fide dignus ad me detulit, quendam mira sanctitate patrem, cui Spes erat nomen monasterium struxisse in loco nomine Cample, qui sexto à vetusta Nursiæ

Exempla.

4. Dial. 70
rum. li.

1. Exépl.

fixa vrbe distat miliario, quem fons ille om-
 nis pietatis, Deus optimus, maximus, ne
 eterno traderet supplicio, ad tempus quo-
 dam exercuit flagello: quantumq; eum fla-
 gellando diligeret, deinum perfecte sanā-
 do monstrauit. Percussit enim eum oculo-
 rum cecitate totos quadraginta annos. At
 quoniam facile verberati ad impatiētiam
 dilabimur, nisi idem qui verberat, per gra-
 tiam sustēret: fitq; modo miserabili, vt cul-
 pa nostra vnde sperare debebat terminū,
 inde sumat augmentum, idcirco infirmi-
 tatem nostrā respiciens Deus flagellis mi-
 scet pietatem, atque in percussione electis
 filijs nunc misericorditer iustus est, vt sint
 quibus postea debeat iuste misereri. Qua-
 re venerabilem senem dum exterioribus
 tenebris præmeret, interna nunquā luce
 destituit. Qui cum flagello fatigaretur cor-
 poris, habebat per Spiritu sancti gratiam
 consolationem cordis. Cum vero iam an-
 ni quadragesimi fuisset in cæcitate tem-
 pus exactum, ei dominus lumen reddidit,
 quodque ex hac vita proxime discessurus
 esset indicauit, atq; vt monasterijs circum-
 quāq; constructis verbum vitę predicaret,

admonuit: oculorumque recepto lumine
 habitantibus in circuitu fratribus cordis lu-
 men aperiret. Qui mox iussis obtemperans
 fratrum Cœnobia visitauit: mandataque
 vitæ quæ operibus imbiberat, constantissi-
 mē, magnaq; cum fiducia illis prædicauit.
 Quinto decimo vero die ad monasterium
 suum peracta prædicatione reuersus est:
 ibiq; fratribus conuocatis, adstans in me-
 dio, Sacramentum dominici corporis, &
 sanguinis sumpsit: exorsusque est cum eis
 continuo mysticos psalmorum cantus: il-
 lisq; psallentibus orationi intērus animam
 reddidit. Omnes vero fratres qui aderant,
 columbam ex ore eius egressam viderunt:
 quæ mox aperto oratorij tecto aspicienti-
 bus fratribus penetravit cœlos: cuius ani-
 ma sub columbæ figura apparuit, vt sum-
 mus Deus ex hoc quātæ simplicitatis fue-
 rit, ostenderet. Veniant ergo nūc Saducei,
 & dicant animas simul perire cum corpo-
 re. Profecto exemplum hoc citra aliam ra-
 tionem potens est illos ita prorsus conuin-
 cere, vt ne vllum quidem verbum dehinc
 audiant proloqui. Sad. Placet sane exem-
 plum, & autor non parum autoritatis ad-
 iecit.

4. Dialorū

1. 4.

3. Exēplū.

iecit. Cęci plane sunt saducei: neque quicquam cum illis mihi amplius negotij. At perge obsecro. Chr. Refert idem pontifex Gregorius, nec punctum ab eius discedam sermonibus, quod sacerdos quidam ecclesię cuidam præfectus religiosissime eam, atque diligentissime regebat: qui cum ancillam quandam obsequij gratia haberet, eam quidem vt propinquam diligebat, at tamen vt hostem cauens ad se propius accedere nunquam sinebat, familiaritatisque officia sibi prorsus ab ea absciderat. Habent enim sancti hoc proprium. Nam vt semper ab illicitis vacent, à se plerumque etiam licita abscindunt. Quare vir ille sapientissimus, ne aliquando illa sibi fieret occasio peccandi, etiam necessaria obsequia abnuebat. Hic ergo verus sanctus; sacerdos cum multos annos in hoc misero, calamitosoq; exilio trāsegisset, quadragesimo ordinationis suę anno ad vltimum ductus est. At cum eum sanctimonialis illa ancilla solutis iam mēbris conspiceret, si quis ei adhuc halitus superesset, naribus eius apposita aure studuit dignoscere. Quod ille sentiens, tenuissimum adhuc hauriens spiritum

ritura, pro viribus emisit vocem: dixitque,
 Recede à me mulier: adhuc igniculus vi-
 uit, paleam tolle. Recessit illa, creuitq; ali-
 quantulum virtus corporis: & ecce (admi-
 rabile dictu) ingenti cum letitia cœpit cla-
 mare dicens. Fœlix sit aduentus domino-
 rum meorum. Fœlix sit aduētus. Quis ego
 vt tanti viri ad me intrare dignati sitis? Ve-
 nio, venio. Gratias ago, gratias ago. Cūque
 hoc semel atq; iterum, multotiesq; repe-
 teret: interrogarentque, qui aderāt, quibus
 hoc diceret: ille admirans respondit, Nun-
 quid non conueni: Te sanctos Apostolos vi-
 detis? Beatum Petrum & Paulum primos
 apostolorum nō aspicitis? Ad quos iterum
 cōuersus dicebat, Ecce venio: Ecce venio.
 Interq; hæc verba animã reddidit. Quodq;
 vere sanctos apostolos viderit, eos etiam
 sequendo testatus est. Quid ad hæc, qui mo-
 re brutorum animas dicūt perire cum cor-
 pore? Sad. Stulti plane sunt: & digni pror-
 sus, quorum animæ perpetuo pereant. Sed
 obsecro, quare morituris huiusmodi osten-
 dūtur visiones? Chr. Ideo (Gregorio teste)
 iusti plerūq; in extremo vitæ termino præ-
 cedentium sanctorum aspiciunt visiones,

F
ne

4. Dilo-
rum. 11.

ne gehennalem sententiam pertimescant:
 At dum eorum menti interiorum civium
 societas ostēditur, à carnis suæ copula sine
 doloris, & formidinis fatigatiōe soluantur.

DIALOGVS DVODECIMVS.

SADUCEVS.

CHRISTIANVS.

SAD. Perge queso, si quæ plura habes exē-
 pla. Hæc enim edificare solent plurimū,
 oblectareque animos. Mihi certe mirifice
 arrident. Chr. Audi nunc exemplum pul-
 cherrimum, atq; iucundissimū. Gothorum
 temporibus erat quædam puella Romana
 nobilissima, nomine Galla Simachi consu-
 lis, ac patritij filia, quæ intra adolescentiæ
 tempora marito tradita vnius anni spatio
 viro orbatur. Quam cum & ætas, & opes
 ad iterandum thalamum vocarent, elegit
 magis spiritualibus nuptijs copulari Deo,
 in quibus à luctu incipitur, sed ad gaudia
 æterna peruenitur, quã carnalibus nuptijs
 subijci, quæ à lætitia semper incipiunt, & ad
 finem cum luctu tendunt. Hęc autem cum
 nimio calore laboraret interno, diceretq;
medici nisi ad amplexus rediret viriles,

Greg. 4.
 Ialo. li.
 8. Exēplū.

tra naturam barbā esset habitura virilem: sancta mulier non deformitatē timuit exteriorē, quæ interioris sponsi speciem amabat: nec verita est, si hoc in ipia deturparetur, quod à co. lectu ipōso non amaretur. Mox ergo ut eius coniunx defunctus est, abiecto seculo, ad monasticæ vitæ institutum animū adiecit, seseq; in monasterium conferēs, multis annis simplicitati cordis, orationiq; dedita, multam quoq; pauperibus pietatem ostendit. Cumque summus Deus optimis meritis maius prēmium cōferre decreuisset, Canceri ulcere in mamilla percussa est. Tempore autem nocturno ante eius lectam duo candelabra lucere consueuerant: quoniam lucis amica nō solum spirituales, sed etiam corporales tenebras odio habebat. Quæ dum nocte quadā hac ipsa infirmitate iaceret defatigata, ante lectum inter vtraq; cādelabra beatus Petrus apostolus ei apparuit: nec perterrita, sed ex amore audaciam sumens exultavit: dixitq; ei, Quid est domine mi? Dimissa sunt mihi peccata mea? Cui ille (benignissimi ut est vultus) inclinato capite annuit dicēs: Dimissa, veni. At quia quandam sanctim

DE IMMORTALITATE

niam in eodem monasterio præ cæteris diligebat, illico subiunxit. Rogo ut totor Benedicte mecum veniat. Cui ille, Non. At illa talis veniat. Hęc autem, quam petis die trigesimo te est secutura. His igitur expletis, visio apostoli sublata est. Illa vero protinus vniuersę congregationis matrem ad se vocauit: eiq; quid viderit, quidq; audierit, indicauit. Tertio autem die cum ea que signata fuerat sorore defuncta est. Illa autem quam poposcerat, die trigesimo est sublata. Sed quid dicemus ad hęc, nunquid Sadducei amplius de immortalitate dubitabunt animarum? An nõ si fuerint vel obdurati, his auditis mollescet, atq; illuminabuntur? Sad. Illuminabuntur prorsus, nisi omnino fuerint lapidei.

DIALOGVS. XIII.

SADUCEVS

CHRISTIANVS.

S Ad. O Sadducei medici pestiferi: magistri erroris nefandissimi. Quam male me vobis hætenus comisi: quam insipienter credidi: quam imprudenter perij. At Deus opimus Maximus pro incredibili eius pietate,

rare, atque ingenita bonitate me ex mani-
 bus vestris eripuit: oculosq; meos densissi-
 mis tenebris oppressos illuminavit. Putabã
 equidẽ vestris delusus magisterijs animas
 simul cum corporibus interire: easque in
 hac parte nil à brutis differre. Verum nunc
 luce clarius video incorruptibiles esse, pe-
 rireque non posse: & post hanc vitam cum
 angelicis spiritibus beata immortalitate do-
 nari. O Christiane, quàm gaudeo me tibi
 obuiasse hodie? Quam alia tua à Saduceo-
 rum doctrina: quàm sancta: quàm vera: quàm
 salubris? At perge obsecro, & si quæ adhuc
 de animarum immortalitate dicenda re-
 stant, in mediũ adducito. Chr. Placet. Aus-
 culta igitur quanta poteris attentione. Si
 corpora quæ quotidie redigi videmus in
 puluerem resurrectura sunt suo tempore,
 & futura incorruptibilia: quomodo ani-
 mæ, quæ infinitis partibus corporibus præ-
 eminent, non erunt incorruptibiles, atque
 immortales? Sa. Vehemens argumentum,
 si fundamentum habet veritatem. Nam de
 animabus facilius est credere: at de corpo-
 ribus quòd rursus resurgent, fierique in-
 corruptibilia impossibile mihi videtur.

Probat
pora posse
resurgere.

Ratio. 1.

Ratio. 2.

Ambrosius
de resurre-
ctione.

Chr. Nil impossibile apud Deū, cui idem est posse, quod velle. Responde mihi. Nōne dies occumbit, & rursus velut resurgēs apparet? Nox interit, & iterum redit? Item quid tibi de fructibus dicam? Nonne putrescunt, & iterū reuereſcūt? Quod latum est, atq; corruptum nonne resurgit, & in eadem genera, ea dē; species reformatur? Granum feritur, granum resurgit. Pomum decidit, pomum resurgit. Sed miraris, inquit Ambrosius, sanctissimus episcopus, quomodo putrefacta solidentur, dispersa coeant, ablumpta reparentur corpora. Nōne etiam semina vapore, & compressu terre soluta viridescunt? Sic inquires. Quid ergo miraris, si homines quos accepit terra restituat, cum seminum corpora, quæ cum in se corruerit, viuificet, erigat, vestiatur, muniat, atque defendat? Nam quid de generibus arborum loquar, quæposito surgunt de semine: fructuq; resoluti reuiuiscunt, & formæ veteri, atque imagini suæ redduntur: multasq; ætates quædam arborum corpora reparata transmittunt: ut ipsa secula vincere videantur? Putrescere videmus cinum, vitæ resurgere. Surculus inferitur.

arbōr

arbor renascitur. An de reparandis arbori-
 bus diuina est prouidentia, de hominibus 3. Ratio.
 nulla cura? Et qui ea quæ ad vsus hominũ
 dedit, perire non passus est, hominem peri-
 re patietur, quem ad imaginem sui fecit?
 At incredibile tibi videtur, quòd mortui
 reuiuiscunt? Audi Paulum apostolum, In- 1. Corin. 15.
 sapiens tu. Hoc ipsum quod feminas, nõne
 prius moritur, vt viuificetur? Sere quemli-
 bet fructum arentem, nonne resuscitatur?
 At dices. Habet succum. Et nostrũ corpus
 habet sanguinem suum: habet humorem
 suum. Hic nostri corporis est succus. Vnde
 illud explosum est, quòd arentem surculũ
 quidam reuiuiscere negant: iũq; ad preiũ-
 diciũ carnis deriuare nituntur. Nõ enĩ
 caro arida, cum caro omnis è limo sit: li-
 mus in humore: humor in terris. Denique
 multa ex terra arida, atque arenosa nascũ-
 tur. Quoniam ipsa sibi terra ad humorem
 sufficit. Num igitur in hominibus terra de-
 generat, quæ omnia regenerare cõsueuit?
 Sa. Placet. Verum quomodo possibile est,
 quos mare absorbuit: feræ dilacerauerunt:
 bestię deuorarunt: terra restituat? Chr.
 Ergo de fide resurrectiõis tibi iam persua-

4. Ratio.

Ab exēplo
Phœnix.

A minori.

8.

si: de parte vero adhuc dubitas. Sadu. Sic se-
res habet. Chr. Miror cur vel de his dubi-
tandum putes, quasi nō omnia, quæ ex ter-
ris sunt, in terram redeant, & in terram re-
soluantur? Mare quoq; ipsum quęcunque
corpora humana demerferit, vicinis ex-
puit plerūq; littoribus. Tum autem diffici-
le credas Deo dispersa cōnectere: dissipata
sociare, cui mundus obtemperat: muta ob-
sequuntur elementa: seruit natura: quasi
nō maioris miraculi sit, limum animare,
quàm iūgere? Avis Arabica nomine Phœ-
nix ex iplo suo humore etiā post mortem
reuiuiscit. Hęc vt fertur quingentos annos
viuit. Et vbi vitę finem cognoscit insta-
t; thecam ex thure, & myrrha, cęterisque
odoribus adornat: completōque opere, ac
tempore, illam ingreditur, ibique moritur:
ex cuius humore oritur vermis, & paula-
tim in avis eiusdem figuram concrefcit.
Ridiculum profecto: Resurgit Phœnix
etiam mortua, & nō resurget homo etiam
si occidat? Multis passeribus plaris estis
vos, inquit dominus Iesus. Nonne de ho-
mine David prophetat dicens: Minuisti eū
paulominus ab angelis, gloria, & honore
coro

coronasti eum, & constituisti eum super opera manuum tuarum: omnia subiecisti sub pedibus eius oues, & boues vniuersas, insuper & pecora campi, volucres coeli? At res grandis est puluerem rursus redire in carnem, ossa, neruos, ac sanguinem? Cœlum aspice inquit idē Ambrosius: terram intueri. Vnde stellarum pulchritudo? Vnde solis claritas? lunæ decor? montium altitudo? Sylvarum dēfitas? aëris viuacitas? aquarum multitudo? Sed si hæc Deus fecit ex nihilo, cur miremur renasci posse quod fuerit, cum videamus natum esse quod nō fuit? Sad. Manibus, ac pedibus in tuam eo sententiam: nilq; de immortalitate, vel animarum, aut corporum resurrectione iam hæfito: Verum si quæ habes ex sacris voluminibus huius rei testimonia, libenter ea excipiam.

DIALOGVS. XIII.

CHRISTIANVS. SADVCEVS.

CHr. Testimonia de corporum resurrectione in sacra scriptura non sunt pauca. Primum apud Daniele habes. In tempore

Testimonia re-
ctionis.

Dan. xii.

pore

Eze. 3. 7.

pore illo saluabitur omnis plebs tua, quæ
 scripta est in libro. Et multi dormientium
 in terræ fossa vna apertione exurgent. Hi
 in vitam æternam, & hi in opprobrium, &
 confusionem perpetuam. Et intelligentes
 fulgebunt vt splendor firmamenti: & ex iu-
 stis multi sicut stelle in secula. Item Eze-
 chiel propheta spiritu afflatus diuino pro-
 phetat dicens, Et facta est super me manus
 domini: & eduxit me in spiritu dominus:
 & posuit me in medio campo, & hic erat
 plenus ossibus humanis: & circūduxit me
 per gyrum eorum, & ecce multa valde in
 facie campi arida nimis. Et ait ad me, Fili
 hominum, viuent ossa ista? Et dixi, domine
 quæ scis. Et ait ad me, Sta, & dices illis. Ossa
 arida audite verbum domini. Hæc dicit do-
 minus ossibus istis. Ecce ego induco in vos
 spiritum vite: & dabo in vos nervos: & ad-
 ducam super vos viscera: & extendam su-
 per vos cutem: & dabo spiritum meum in
 vos, & viuetis, & scietis quòd ego sum do-
 minus. Et prophetaui sicut mādauit mihi:
 & factum est cum prophetarem hæc om-
 nia, & ecce factus est tremotus magnus.
 Et accesserunt ossa ad ossa: & vnū quod

in iuncturam suam. Et vidi, & ecce super ea nerui, & carnes ascenderunt, & extenta est in eis cutis desuper, & spiritum non habebant. Et dixit ad me. Vaticinare ad spiritum. Vaticinare fili hominis: & dices ad spiritum. Hæc dicit dominus. A quatuor ventis veni spiritus, & insuffla super interfectos istos, & reuiuifcant. Et prophetaui sicut præceperat mihi: & ingressus est in ea spiritus: & reuixerunt: steteruntque super pedes suos exercitus grandis nimis valde. Ecce quàm clare corporum resurrectionem: animarumq; immortalitatem nobis dominus per prophetam suum reuelauit. Nec mirũ debet videri quòd iubente Deo ossa in suam compaginem reformentur, cum vtrique innumera habeamus exépla, quibus natura rerum cœlestibus est obsecuta præceptis: vt terra iussa est pabulum gignere, & genuit: ad virgæ tactum petra vomuit aquam populis sitientibus. Deinde virga in serpentem versa quid aliud indicauit, quàm volente Deo ex insensibilibus sensibilia posse generari? An vero incredibilius putas quòd ossa cum iubentur accedunt, quàm quòd retrorsum fluenta ver-

Probat
mili.

terra.

etra.

Virga

tuntur

Maria.
Iordani.

Psal. 113.
L. 28.

? a. 6.

1. 27.

Corin.

tuntur, maria fugiunt? Sic enim propheta testatur: Mare vidit & fugit: Iordanis conuersus est retrorsum. Quid in euangelio, nonne ibi probauit dominus quod verbo vnda mitescat: fugentur cæli nubila: cedant ventorum flacus: placidisq; litoribus muta Deo famulentur elementa? Sa. Optime. Ad vnguem plane pro negotio quod agimus, hæc faciunt testimonia. Obsecro: ex nouo testamento habes ne quo idem probare queas nobis? Chr. Habeo equidem, & sunt in promptu autoritates non pauca. Sa. Adduc eas obsecro in medium. Chr. In primis apud Iordanem euangelistam inuenies Christum Dei filium dicentem, Hæc est autem voluntas eius, qui misit me, vt omne quod dedit mihi non perdam ex eo, sed resuscitem illud in nouissimo die. Nec satis putauit semel dixisse, sed repetijt iterum. Sic enim sequitur, Hæc est voluntas patris mei, qui misit me, vt omnis, qui videt filium, & credit in eum, habeat vitam eternam, & resuscitabo eum in nouissimo die. Quis hoc dicit? Vtique is, qui mortuus plurima defunctorum corpora suscitauit. Paulus, inquit scribens Corinthijs. Sicut primitiæ

mortalis

mortis in Adam: ita primitiæ resurrectionis
 in Christo omnes reurgunt. Iterum. In mo-
 mento, in ictu oculi, in nouissima tuba &
 mortui resurgant incorrupti: & nos immu-
 tabimur. Et rursus ad Corinthios. Corpus
 seminatur in corruptione, surgit in incor-
 ruptione. Seminatur in ignobilitate, surgit
 in gloria. Seminatur in infirmitate, surgit
 in virtute. Seminatur corpus animale, sur-
 git corpus spirituale. Audis ne quomodo
 corpus seminetur? Si ergo seminatur ut cæ-
 tera, quid mirum si resurgit ut cætera? Le-
 gitur virgam Aar. n subito germinasse, frõ
 daisse, floruisse, & protulisse nuces. Quid
 vero ex ijs colligimus? aõne l. quod tra-
 ctamus resurrectionis ex mortuis my.
 rium? Virga enim arida germinat, cum cor-
 pus extinctum cœperit reuiuiscere. Quæ
 autê sunt quatuor ista, quæ resurgenti cor-
 pori præstabuntur? Nimirum quæ iam iam
 diximus. Seminatur in corruptione, ut re-
 surgat in incorruptione. Seminatur in in-
 firmitate, ut resurgat in virtute. Seminatur
 in ignominia, ut resurgat in gloria. Et se-
 minatur corpus animale, ut resurgat cor-
 pus spirituale. Ista sunt quatuor, quæ virga
arida

1. ad Cor.
15.

1. ad Co:
15.

Virga Aar.
ron myste-
rium: sur-
rectionis.
15. Nur.

aridi corporis nostri in resurrectione germi-
 nabit. Audis præterea in Numerorū libro,
 quod in protectione filiorū Israël in terrā puniti-
 ſionis, diuidebātur tribus: distinguebatur fa-
 milie, ordines stabiebātur: castra suis locis
 collocabātur? Diuisiones hæc, distinctiones,
 atq; ordines quid aliud quā diuersos gradus,
 ordines, ac mansiones pro vniuscuiusque
 meritis in beata illa patria donandos signi-
 ficant? Diuersitas enim translationis, glo-
 riaq; diuersa ex meritis cuiusque non vni-
 formibus sine dabo, & actibus præstabi-
 tur: & erit vnusquisque in eo ordine, quem
 sibi gestorum merita contulerint. Sicut
 Paulus prædicatur. Vnusquisque in suo or-
 dine. Hinc ergo accidet, vt in resurrectione
 vnusquisque; aut in tribu Ruben spirituali-
 bus iudicijs adscribatur: ob hoc certe quod
 aliquid in moribus, actibus, aut vita ipsi
 Ruben simile, aut consanguineum habuit.
 Alius autē in tribu Simeon. Alius in tribu
 Leui. Alius in tribu Iuda. Erunt ergo hu-
 iusmodi quidam ordines differentes in re-
 surrectione mortuorum. Sicut ait Apo-
 stolus, Sicut stella à stella in claritate dif-
 ferunt, sic different inter se resurgētes. Quod

rum ordinum typus, & figura in libro numerorum præformari videtur. Vides ne ergo quomodo Moyſes ſpiritu prophetico animarum immortalitatem, corporū; reſurrectionem, earum; habitacula nobis prophetauerit? Apoſtolus vero Paulus quæ clare, plenisque buccis proclamauerit? Sa. Pulchre profecto.

DIALOGVS XV.

CHRISTIANVS. SADUCEVS.

CHr. Auſculta tunc reliqua. Venerunt Saducei, ex quorum ordine tu aliquando fuiſti ad dominum Ieſum. & ſubdolis quibuſdam verbis, & tãquã per uoluntatem, quoniam mortuorum reſurrectionẽ non admittebant, interrogauerunt, dicentes: Dic nobis tu qui mortuos reſurgere, animasque eſſe immortales annuntias. Lege cautum eſt, fratre mortuo, eius proximus ducta eius vxore in coniugem ſuſcitet illi ſemen. Erant apud nos ſeptem fratres: & primus vxore ducta defunctus eſt: & non habens ſemen reliquit vxorem fratri ſuo: ſimiliter ſecundus, & tertius, uſq; ad ſeptimum

Matth. 23.

uter. 25.

mum

mum: nouissime autem omniū & mulier
 defuncta est. In resurrectione ergo cuius e-
 rit horum septem vxor? Omnes enim ha-
 buerunt eam. Respōdens autem Iesus, quē
 astutiæ eorum nequaquam latebant, ait il-
 lis: Erratis nescientes scripturas, neq; virtu-
 tem Dei. In resurrectione enim neque nu-
 bent, neq; nubentur: sed sunt sicut angeli
 Dei in cœlo. De resurrectione autem mor-
 tuorum nō legistis, quōd dictū est à Deo:
 Ego sum Deus Abraam, & Deus Isaac, &
 Deus Iacob? Non est Deus mortuorū, sed
 viuorum. Et audientes verbæ admiraban-
 tur super doctrina eius. Porro quando fi-
 delibus sermo pro vniuscuiusq; lucri quan-
 titate uicit: Et tu esto super quinque ciui-
 tates: & tu super decem: nonne post hunc
 vitæ cursum animas viuere: & ciuitates
 quasdam, nempe multas cœli mansiones,
 præter principale præmium, pro labore re-
 cipere, illisq; præpositas fore clare aperit?
 Item cum toues de die extremo, vniuersa-
 liq; iudicio prophetat in euāgelij: dicatq;
 tunc filius hominis, Apparebit in nubibus
 cum magna potestate, & maiestate, & col-
 locabit agnos à dextris: hēdos autem à si-
 stris

stris: dicet autem hijs, qui bona egerunt, Ve-
 nite benedicti patris mei, percipite regnū,
 quod vobis paratum est à constitutione
 mundi: malis autē: Ite maledicti in ignem
 æternum, qui paratus est diabolo, & ange-
 lis eius, nonne cunctis omnem tollit ambi-
 guitatem de resurrectione mortuorum? Si
 ergo corpora resurgunt, incorruptibiliaq;
 futura sunt, quomodo de animarū immor-
 talitate vlllo pacto dubitare poterimus?
 Nunquid non dicit dominus Iesus Dei fi-
 lius: Vbi ego sum, illic volo vt sit minister
 meus. Et alibi: Vbi fuerit corpus, illuc con-
 gregabuntur & aquilæ. Et agite pœniten-
 tiam: appropinquabit vobis regnum cœ-
 lorum? Sed si mortui non resurgunt, & al-
 ma simul perit cū corpore, ergo, vt inquit
 apostolus, gratis Christus mortuus est: er-
 go adhuc in peccatis sumus? Nōne Chri-
 stus suscitauit filiam Archysinagogi? Nō-
 ne filium viduæ? Nonne Lazarum quatri-
 duo fœtentem? An non alios innumeros?
 Quorsum? Nonne vt vniuersali mortuo-
 rum resurrectioni præluderet? Scriptum
 est sane: Ascendens in altum captiuam du-
 cit captiuitatem? Quæ vero hæc est capti-
 uitas?

Ioan. 12.

Matth. 24.

Matth.

1. Cor.

Matth. 9.

Luc. 7.

Ioan. 11.

Psal. 64.

uitas? Nonne sanctorum patrum qui multis seculis in inferno tenebantur captiui? Si ergo eos secum duxit in cœlum, quomodo eorum animæ hic simul cum corpore sunt emortuæ? Audiamus Balaam prophetam, Non erit inquit labor in Iacob, neque videbitur dolor in Israël. Quid his verbis prophetauit? Nonne futuræ vitæ beatitudinem? Quis enim est qui hanc vitam sine labore, & dolore transcurrat? Sed ibi istud complebitur, vbi dictum est, aufugiet dolor, & tristitia, & gemitus. Quod tamen non ad omnes pertinet, sed ad eos tantum; qui Iacob virtutes præclarâque opera fuerint imitati. Quemadmodum pauper ille Lazarus, qui præsentem quidem vitam in labore, & dolore trãslegit, & propterea iuxta testimoniũ Abraæ fœliciter requiescebat: diues vero auarus in inferno cruciabatur. Vnde certum est animas cum hac vita non perire, quando etiam postea fœliciori statu donantur.

DIALOGVS. XVII.

SADUCEVS

CHRISTIANVS

Sad.

SAd. O fœlicitatem Christianorũ, quos
 Deus talibus veritatis radijs illustravit.
 Quot populi, atque nationes per tenebra-
 rum dẽsitates palpitanter tenacissime de-
 fendunt, quod ignorant: & dum veritati
 assentire contemnunt, iusto Dei iudicio in
 tenebras horribiliores detruduntur. At per-
 ge obsecro, Christiane, & dic, si quæ restat
 adhuc de immortalitate animarum testi-
 monia. Mirifice enim hæc animam meam
 delectant, dilatantque. Chr. Placet. Sadu-
 cæi dicunt: Animæ simul cum corpore in-
 tereunt. Si sic se res habent: profecto Petrus
 stultissimus fuit, qui tot pro illis sibi cõ-
 missis laboribus, se frustra confecit: & ac-
 insipientissimus, qui tot tamque dura vi-
 nera pro prædicando euangelio sine vlla
 spe fructus peragravit: cæteri que apostoli
 prorsus amētes, qui tantis periculis se ultro,
 & sine causa exposuerunt. Nõne Petrus pe-
 dibus in altũ suspēsis, capite vero deorium
 pēdēte, cruci affixus est? Paulus decapitatus?
 Iacobus minor precipitatus? Ioãnes euāgeli-
 sta in dolium oleo feruēte plenũ missus? Mar-
 tyres vero nonne alij lapidibus obruti: alij
 ignibus traditi: alij bestijs obiecti: alij alijs,
 atq;

Hebr. II.

atque alijs supplicijs vitam finire? Quis vnquam mentis compos mortem sibi exoptet, nisi paulo post longe fœliciores vitam sibi donandam arbitretur? Nōne hoc est quod Paulus inquit: sancti ludibria, & verbera experti, insuper & vincula, & carceres: lapidati sunt: secti sunt: in occisione gladij mortui sunt: circuierunt in melotis, in pellibus caprinis: egentes, angustiati, afflicti, quibus dignus non erat mundus: in solitudinibus errantes, in montibus, & in cauernis terræ: alij autem distenti sunt non suscipientes redemptionem, vt meliorem inuenirent resurrectionē? Præterea si anime non sunt immortales, vt quid tot prophetarum dicta de hac ipsa re testimoniū perhibentia? Quo tot apostolorum monita? Quare tam multiplicia cæterorum doctorum, clarissimorumq; virorum præcepta? Nonne omnes vno consensu terrena disfluadent? prouocant ad cœlestia? corpora ad tempus requiescere in sepulchris, animas vero in cœlum volare attestantur: vel æternis tradi supplicijs? An non hoc clamant prophete? Loquuntur apostoli? Dicunt doctores sancti? Epicurei vero de gre-

ge porcorum, & Saducei negant? Nonne potius credam prophetis sanctissimis hominibus, quàm epicureis ventri, & palato deditis? Nonne fidem potius adhibebo apostolis, quàm Saduceis? Postremo autem etiamsi omnes homines contradicerent, an non potius Christo filio Dei credendum esset? Quid aliud ille predicavit, quàm immortales esse animas: corporaq; futura incorruptibilia: ibiq; thesaurandum, vbi nec fures effodiunt: nec erugo demoliatur? Agite inquit pœnitentiam: appropinquabit enim vobis regnum cœlorum. Sad. Fortissima sane sunt hæc argum. & quosuis etiam modo fideles facile conuincunt. Chr. At ausculta nunc aliud. Saducei asserunt animas non esse immortales. Ridiculum profecto. Nam qui eorum animæ nunc cruciantur in inferno, si non sunt immortales animæ? Scriptum est enim: Mors, & infernus missi sunt in stagnum ignis. Bene illi mortes dicuntur, quando tot millium hominum causa mortis extiterunt æternæ. Bene etiam infernus appellantur, quando tantam hominum innocentium multitudinem ad inferni loca traxere secū. Porro

DE IMMORTALITATE

Psal. 141.

Psal. 83.

Psal. 83.

Autem si animæ sunt immortales, quomodo inquit propheta: Educ de custodia animam meam ad confitendum nomini tuo, me expectant iusti donec retribuas mihi? Et alibi. Beati qui habitant in domo tua, domine, in secula seculorum laudabunt te. Et melior est dies vna in atrijs tuis super millia? Item si animæ simul cum corporibus intereunt, quare Augustinus sanctissimus episcopus sic cum anima sua ratiocinatur dicens, o anima mea si quotidie nos oporteret tormenta perferre: si ipsam gehennam longo tempore tolerare, vt Christum in gloria videre possemus, & sanctis sociari, nonne dignum esset pati anime, quod triste est, vt tanti boni, tantæq; gloriæ participes haberemur? Insidentur ergo demones: parent tentationes suas: frangant corpus ieiunia: premanant carnem vestimenta alpera: labores grauent: vigiliæ exsiccent: clamet me iste: inquietet me ille, vel ille: frigus incuruet: conscientia murmure: calor urat: caput doleat: pectus ardeat: infletur stomachus: pallefcatur vultus: infirme rotus: deficiat in dolore vita mea & anni mei in gemitibus: ingrediatur putredo

credo in ossibus meis, & subter me scatear
 vt requiescam in die tribulationis, & alcē-
 dam ad populum accinctum nostrū. Certe
 omnia verba hæc non sunt animę simul pe-
 rituræ cum corpore, sed in æternum victu-
 ræ cum Christo. Nonne idem Augustinus
 animarum gloriam à corpore migrantium
 in cœlum contemplan, inquit, O fratres,
 quanta erit iustorum gloria? quàm grādis
 sanctorum lætitia? cum vniuscuiusq; facies
 fulgebit vt sol: cum ordinibus distinctis po-
 pulum suū dominus Iesus in regno patris
 sui cœperit recensere: & meritis, atq; ope-
 ribus singulorum promissæ præmia resti-
 tuer: pro terrenis, cœlestia: pro temporali-
 bus sempiterna: pro modicis magna. Re-
 ra cumulus fœlicitatis erit, cum dominus
 adducet suos sanctos in visionem paternæ
 gloriæ, & faciet in cœlestibus confedere
 vt sit Deus omnia in omnibus. O fœlix iu-
 cunditas: & iucūda fœlicitas sanctos vide-
 re, cum sanctis esse, & esse sanctum: Deum
 videre: & Deum habere in æternum, & vl-
 tra. Si ergo tanta animarum fœlicitas post
 mortem, nonne stultum est, & plenum a-
 mentię animas mortales credere, & simul

Luc. 15.

sum corpore interire? Sadu. Stultum sane.
 Chr. Dominus Iesus fons sapientiæ, qui mé-
 riri non potest, gaudium esse dicebat ange-
 lis super vno peccatore pœnitentiã agen-
 te, magis quàm super nonaginta iustis, qui
 non indigent pœnitentia. Quare autem
 gaudent super pœniterentes? nonne quia spe-
 rant eos aliquãdo socios habituros in cœ-
 lis? Propter hoc hominibus præfunt: super
 eos vigilant: admonent: increpât: hortan-
 tur: corrigunt: excitant: illuminât: inflam-
 mât. Ob hoc tam sedulo orationes sibi cõ-
 missorum: cæterãq; bona opera in cœlum
 deferunt: in conspectum Dei ostendunt:
 gratias impetrant: eamque cum eadem se-
 ritate ad suos deferunt. Nonne angeli
 cum ineffabili lætitia animam Lazari tulerunt
 in sinum Abraë? An non de sancta
 Scholastica legitur, quòd angeli animam
 eius in specie columbæ deportauerunt in cœ-
 lum: idq; vidente sanctissimo Benedicto
 fratre suo? Nunquid nõ idem Benedictus
 vidit animam Germani Capuani episcopi
 æthera petere angelis deducentibus? Quis
 ergo sanę mentis animas afferet mortales?
 Sad. Pulcherrima sunt hæc, quę refers, atq;
 verissima. At perge obsecro.

Gregor. in
 dial. 15.

Lu. 6.

DIALOGVS XVII.

CHRISTIANVS. SADVCEVS.

CHr. Nunc audi Machabeorum septem fratrum, atq; matris eorundem historiam præclarissimam, atq; sanctissimam, & immortales esse animas neget, qui potest. Rex Antiochus (vt in secūdo Machabeorum libro habetur) septē fratres simul cum matre iussit apprehendi: compelliq; edere carnes porcinas contra Dei legem flagris, & taureis cruciatos. Vnus autē ex illis, qui erat primus, sic ait: Quid quæris, aut quid vis discere à nobis? Parati sumus mori, magis quàm legē Dei violare. Iratus insensit Sartagines, & ollas æneas succendi, quibus mox succensis, mādauit ei qui primus fuerat locutus, amputari linguam, & cute capitis abstracta, summas quoq; manuum, & pedū ei amputari, cæteris eius fratribus, ac matre inspicientibus. Et cum iam per omnia inutilis factus esset, præcepit ignem admoueri, & adhuc spirantem torreretur in sartagine: in qua cum diu cruciaretur, cæteri simul cum matre inuicem se hortabantur mori fortiter, dicentes: nil est quòd timeamus

Macha
 2. Cap. 7.

meamus

meamus: Deus optimus maximus nobis erit in auxilium. Mortuo itaque primo, sequentem adducunt in medium: & cute capius eius cum capillis abstracta, interrogabant, si manducaret, priusquam toto corpore per membra singula puniretur. At ille imperterrite, ac constantissime respondens ait: Non faciam. Propter quod & iste grauissime torsus: ultimusque spiritu sic est locutus. Tu quidem, scelestissime, in presenti vita nos perdis: sed vniuersorum dominus defunctos pro suis legibus cum incredibili gaudio atque triumpho statuto die iterum suscitabit. *P*ost hunc tertius profertur. Linquens portulatus, illico protulit: & manus constanter extendit: cumque fiducia ait, E caelo ista possideo, sed propter Dei leges nunc haec ipsa despicio: quoniam ab ipso me ea recepturum spero: ita ut Rex, & qui cum ipso erant admirarentur adolescentis animum tam fortiter tormenta despicientem. Et hoc ita quoque defuncto, quartum etiam similibus cruciatibus torquebant. Cumque iam morti esset proximus, sic ait: Pulchrum est a tyrannis mortem tolerare: a Deo vero iterum reduci in vitam. Tu vero

æternę mortis cruciatus portabis. Cumq;
 admouissent quintum, & multis tormēus
 examinarent, respiciens in regem ait, Tu
 quidem pro iure tuo vteris per fas, atq; ne-
 fas. At intellige Deum nos habere prote-
 ctorem, atq; propitium, quem tu post hac
 acerrimum experieris vindicem. Post hūc
 ducebant lexiū: usque mori incipiens sic
 ait, Ne erres, sacrilege: propter peccata e-
 nim nostra hæc patimur: verū ne existimes
 tibi impune futurum, quòd contra Deum
 pugnare tentaueris. Supra modum autem
 mater mirabilis, & eterna memoria digna,
 quæ pereuntes septē filios v. s. diei tem-
 pore conspiciēs, bono animo erat, in se
 habēs fiduciam, singulos fortiter mortem
 ferre hortabatur: repleta sapientia, virilēq;
 animum induens, sic ad eos locuta esse di-
 citur, Quomodo in vtero meo apparueri-
 tis nescio equidem. Neq; enim spiritum, &
 animam donavi vobis: nec singulorum mē-
 bra ego compegi. Sed mundi creator qui
 formauit hominem, quiq; omnium inue-
 nit originem, & spiritū vobis iterum cum
 misericordia reddet, & vitā: sicut vos mer-
 ipsos nūc propter eius leges despicitis. An-
 tiochus

Antiochus autem contemni se arbitratus, si-
 mul & exprobatis voce despecta, cum ad-
 huc & adolescentior superesset, non solum
 verbis eum hortabatur. Sed & cum iura-
 mento affirmabat, diuitem eum, beatumque;
 facturum, ac translatum à patrijs legibus a-
 micum habiturum. Sed ad hæc cum adole-
 scens nequaquam inclinaretur vocauit rex
 matrem, suadebatque ei ut adolescentis saluti
 consuleret. Cum autem multis eam verbis
 esset hortatus, promisit suam se filio suo.
 Itaque inclinata ad illum irridens crudelem
 tyrannum, ait, Fili mi, miserere mei, quæ te
 in utero meo mensibus portauit, & lac-
 tris meo uedi, & alui, & in ætatem istam
 perduxit. Peto nate, ut aspicias ad cælum,
 & terram, & ad omnia quæ in eis sunt, &
 intelligas quia ex nil fecit illa Deus, & fiet,
 ut non timeas carnificem istum, sed dignus
 fratribus tuis effectus, particeps suscipe
 mortem, ut in illa miseratione cum fratri-
 bus tuis te recipiam. Cum hæc illa adhuc
 diceret, ait adolescens, Quem sustinetis;
 Non obedio præcepto Regis, sed præce-
 pto legis, quæ data est nobis per Moysem.
 Tu vero qui omnis malitiæ autor in He-
 bræos

bræos extitisti, Dei manum non effugies. Nos enim pro peccatis nostris hæc patimur. Et si nobis ad temporis punctum pro purgatione Deus noster iratus est, iterum reconciliabitur seruis suis. Tu autem, o scelereste, omniumq; hominum flagitiosissime noli extolli, vaneq; in seruos eius inflāmari, nondum enim omnipotēris Dei, & omnia inspicientis iudiciū effugisti. Nam fratres mei modico nunc tempore dolore tolerato æternæ vitæ lætitiā cōsecuti sunt: tu verò iudicio Dei iustas superbię tuę pœnas exolues. Ego vero fratrum meorum sequens exemplum animam & corpus tra do pro patrijs legibus inuocans, & ma turius genti nostræ fieri propitiū, teq; cæ tormentis, & verberibus confiteri quod ipse sit Deus solus. In me vero, & fratribus meis desinet omnipotentis ira, quæ super omne genus nostrum iuste exarsit. Tunc rex furore correptus in hunc super omnes crudelius desequit se derideri indigne ferēs. Et hic ergo mundus obiit, per omnia in domino confidens. Nouissime autem post filios & mater consumpta est. Audis ne horum omnium constantiam, tolerantiam,

ac fidem? Nonne fatetur omnes se animas habere immortales, ad angelorum societatem creatas, Dei capaces, & perpetuæ beatitudinis hæredes, propterea contemnere opes: honores despiciere: seipios derelinquere, mundum conculcare, festinare in cœlum? Quis ergo dicet animas simul cū corpore interire? Sadu. Valeant hi, qui hoc dicunt: cæci sunt, & duces cæcorum.

DIALOGVS. XVIII.

CHRISTIANVS. SADUCEVS.

Basiliius in
ictōs qua-
draginta
cyres.

CHr. Ausculta nunc aliud exemplum: Vocati sunt in quæstionē quadraginta viri. Confiterentur Christum. Cūque iudicē sub grauisimis pœnis, vt ab ea religione decederent, iuberentur, nō solum iussis eius non obtemperarunt, sed & amplius Christi nomen vbiq; promulgabant. Iudex vero ira accensus iussit nudos trudi in proximum amnem gelu concretum, totamque noctem spirante vehementissimo borea ibi manere, custode ad portam præstolante, vt si quis facti pœniteret, in aquam calidam loco destinato paratam recipere-
tur. Cæpit omnes vehemētissimum frigus

concutere: vêtus gelidissimus exanimare.
 Tremunt membra: contrahuntur nerui: vi-
 scera quatiuntur: & inter tot tormenta in-
 uicem cohortantur fortiter tolerare, ad
 cœlum respicere, æternum expectare præ-
 mium, præsentia contemnere, non putan-
 dum dolorem, qui tantis brauijs compen-
 satur. Dumq; his vocibus seinuicem corro-
 borarent (lamentabile dictu) vnus tantos
 cruciatus ferre non valens, Christum abiu-
 rat: in gentilium sacra se conscribit: cæteris
 vero factum hoc grauissime ferētibus, atq;
 lamentantibus, dum iam animas corpori-
 bus fere concretis præ frigiditate exhalare fe-
 stinant, ecce triginta nouem a cœlo
 descendentes, totidēq; coronas secum
 ferentes eas capitibus eorum imposuerūt.
 moxq; omnium spiritus cum ineffabili iu-
 bilo in cœlum sustulerunt. Quod cum vi-
 deret is, qui destinatus erat ad eorum cu-
 stodiam, diuino irradiatus fulgore, proti-
 nus se misit in amnem cum cæteris, vocife-
 rans se velle Christianum esse: locumque
 illius qui defecerat occupans, cū aliorum
 incredibili gaudio subuolauit in cœlum.
 Summe Deus, quanta sunt mysteria hæc,
 quam

In vita Ber-
nardi.

quàm profunda iudicia? At vbi nunc sunt, qui animas cum corporibus simul interire clamitant, mortuóque corpore nil superesse amplius? Longe aliter sentiebat Niuardus Diui Bernardi frater etsi paruulus. Sa-
 Obsecro quid ille? Chris. Aiunt Bernardo de domo patris cum fratribus, quos Christo lucrificerat, egrediéte, Guidonem primogenitum, minimū fratrem, ac puerulum Niuardum, cum pueris alijs vidisse in platea, cumque ei diceret, eia frater Niuarde, ad te solum respicit omnis terra possessionis nostræ, subito puerum respondisse: ergo ne vobis cœlestis, mihi terra? Non ex æquo diuisa facta est. Quo dicto abeuntibus paulo post fratres secutus nec à patre, nec à propinquis vlllo pacto detineri potuit, quin ad monasterium profectus monasticam vitam profiteretur. O hominum cæcitatem? Puer de cœlestibus loquitur, & adulti iam ac senes se iumentis similes existimant. Puer de animæ immortalitate philosophatur, & viri animam simul cum corpore interire profitentur. Puer aliam vitam, post hanc beatiorē proloquitur, & senes omnem foelicitatem mortali hac vita concludunt.

eludunt. Quis non ad hæc obturet aures?
 Quis Saduceorum sententię deinceps suū
 addat calculum? Sad. Non ego profecto:
 nec qui sanum habeat iudicium.

DIALOGVS XIX.

CHRISTIANVS SADUCEVS.

Chr. Ridiculum profecto. Et quis non
 rideat? Nā si post hæc vitam animæ nō
 viuūt, quomodo de reprobis inq̄t Deus p̄
 Esaiam prophetā, ^{66. Cap.} Termis eorum non mo-
 rietur, & ignis eorum nō exstinguetur? Et
 rursus, ^{Esa. 33.} Quis poterit habitare
 vobis cū
 igne deuorante? aut quis habitabit ex
 vobis cum ardoribus sempiternis? Sad. Ergo
 ne animæ improborum ex corporibus mi-
 grantes alicubi improbitatis luunt pœnas?
 Christ. Quid ni luāt? Deus enim iustus est,
 & vnicuiq; iuxta opera sua retribuit. Vnde
 sic habes per prophetam. Pluet super pec- ^{Psal. 10.}
 catores laqueos, ignis, sulphur, & spiritus
 procellarum pars calcis eorum. Quoniam
 iustus dominus & iustitias dilexit æquita-
 tem vidit vultus eius. Et alibi. Peccator vi- ^{Psal. 37.}
 debet,

H

debet,

debit, & irascetur, dentibus suis fremet, & tabescet desiderium peccatorum peribit.

Sad. Quomodo appellatur locus, vbi cruciantur mali? Chr. Infernus, siue gehenna, vel etiam tartarus. De hoc etiam frequens

mentio in euangelijs. Apud Matthæum enim inuenies dicentem dominum Iesum Dei filium: Multi venient ab oriēte, & occidente, qui recūbent cum Abraam, Isaac, & Iacob in regno cœlorum, filij autem regni mittentur in tenebras exteriores, vbi

erit fletus, & stridor dentium. Et alio loco de extremo loquens iudicio, Tunc inquit exhibunt angeli & separabunt malos de medio iustorum, & mittent eos in caminum

ignis. Et quod dicturus sit tunc reprobis: Ite maledicti in ignem æternum, qui paratus est diabolo & angelis eius. Sad. Plurimum me exempla ædificare solent: obsecro exemplum aliquod, quo probes improborum animas post hanc vitam cruciari in inferno in medium proferto. Chr. Faciã, ac lubens.

li. 4. dialo. Diuus Gregorius pōtifex maximus, vir & eruditiōe & sanctitate insignis narrat terribile quiddã in Valeria prouincia accidisse. Nimirum perditum quẽdam homine

In sacro paschali sabbato iuenculam quan-
 dam baptisate suscepisse, eamque parentum
 consensu domum tulisse secum, cumque
 multo vino inebriatus esset (quod dicere
 nefas est) costuprasse: mane vero perrexisset
 ad balneum tanquam reatum suum aqua purgaturum,
 cumque de adeunda ecclesia cogitaret,
 coepisse tremere, ac trepidare. Si inquit in
 tanto festo non eo ad ecclesiam, homines erubescio:
 si vero iero, Dei horresco iudicium.
 Inter hec tamen vicit humana verecundia. Per-
 rexit ad ecclesiam, tremebundus tamen ac pauens
 ibi permansit, timebat per singula momenta,
 ne spiritui alicui immundo traderetur, coramque
 vniuerso populo vexaretur. Vehe-
 menter timeret, nil tamen ei tunc aduen-
 accidit: letusque egrediens, altero iam die
 ecclesiam cum securitate intrauit. Factumque
 est, ut per sex dies continuos sine intermissione
 frequentaret, credens scelus suum dominum
 non vidisse, aut visum, misericorditer dimi-
 sisse. Die vero septimo subita morte defun-
 ctus est, cumque sepulturae traditus fuisset,
 non modico tempore cunctis videntibus
 de sepulchro eius flamma exiuit, & tandiu
 illa eius concremauit, quousque omne se-
 pul-

pulchrum consumeretur, & terra, quæ in tumulo collecta fuerat defossa videretur. Quo certe facto, ostendit Deus quid eius anima in occulto ferebat, cuius etiam corpus ante humanos oculos flamma cōsumpsit. Sad. O factum horribile, sed vtile mortalibus? Vnde Deus & iustus ostenditur, & misericors: Iustus quia puniuit flagitia hominis peruersissimi: misericors: quia ipsa pœna cæteros admonet, ne iisdem dediti flagitijs, idē ferant supplicium. Chr. Si ipōdes attentionem aliud tibi proferam æque horribile, quod idē narrat Gregorius. Monachus quidam in monasterio, cui præerat Gregorius postea pontifex, nomine Iustus medicus erat, qui Abbati suo cōtinuis egritudinibus laboranti sedulo obsequi, & inferuire solebat. Hic igitur læguore corporis subito occupatus ad extremū deuenit: cui in obsequiū datus fuerat frater suus nomine Copiosus: eiq; cum iā mortem suam instare cognosceret, tres se aureos dixit habere occultos: quodq; reliquos fratres non latuit. Nam dum sua omnia curiosius scrutantur, atq; reuoluūt, eisdem aureos inter medicamina abscondos inueniunt. Vbi v

bus auaritię vitiũ procul aufugeret. Quod
 & factũ est. Nam cũ idem frater peruenis-
 set ad mortem: seque fratribus cõmendare
 anxius quereret, nullusq; fratrum ei se ad-
 iũgere aut loqui dignaretur, ac suus frater
 cur ab omnibus relinqueretur indicaret,
 mox de peccato suo vehemẽter ingemuit,
 atque in ipsa tristitia de corpore migravit:
 sepultusq; vi supra memorauit. Fratres ve-
 ro omnes factõ tam horribili exterriti, sin-
 guli vilia queq; nulliusq; momenti, & quę
 eis habere iuxta regulã licuerat, in mediũ
 adferabant: vehementerq; formidabãt, ne
 apud se quicquid ignum reprehensione existe-
 rer. ig
h
al
n
E
g
t
d
n
r
c
e
i
c
r
c
p
r
f
c
t
 Sed vero post mortem eius triginta
 annis essent dies euolati, quędam vehemẽs
 compassio de eodem fratre defuncto Gre-
 gorij animũ subijt. Cogitabat enim quãm
 grauius in purgatorio cruciabatur: quam-
 obrem magno studio secũ voluebat, quo-
 nam modo eum inde liberaret: tunc accer-
 sio ad se eodẽ Precioso monasterij prepo-
 sito tritis dixit, Diu est, qd frater ille, qui
 defunctus est, in igne torquetur, æquũ est
 ei charitatis aliquid impendi, & quantum
 in nobis est de cruciatibus liberare, per
igitur

igitur, & triginta diebus cōtinuis salutaris
 hostiæ sacrificiū pro eo offerro: qui statim
 abscessit, & paruit, illis aut̄ alia curantibus,
 nec dies euolutos numerātibz, qui defun-
 ctus fuerat frater nocte quadam patri tuo
 germano Copioso per vitum apparuit: in-
 terrogatus vero quo in statu esset, respon-
 dit: hactenus malo quidē sed iam bene res
 meę se habēt: quoniā hodie cōmunionem
 recepi. Quod Copiosus ad fratres retulit:
 qui solliciti dies numerātes, illum quo pro
 eo trigesima oblatio fuerat impleta, esse
 inuenerūt. Cumque & Copiosus nesciret
 quid pro eo fratres agerēt, & fratres igno-
 rassent quid de illo Copiosus . . . cō-
 cordante simul visione, & sacrificio, re-
 pte claruit, quoniam qui defunctus fue-
 rat, per salutarem hostiam suppliciū eua-
 sit. Vnde & patet quā stultum sit de ani-
 marum immortalitate dubitare, quādo tot
 exemplis non solum resoluto corpore in
 cineres eas superuiuere cernimus, sed &
 flagitiorū pœnas exactissimè soluere. Sad.
 Stultum profecto. Equidē non solum iam
 credo animas esse immorales, sed etiā ne
 incredulitatis meę elapse pœnas luam ve-

hementer exhorreo. Chr. Nō est q̄ timeas Saducee. Nam dominus noster Iesus Christus pro peccatoribus venit in hunc mundum, & pro peccatoribus mortuus est, modo suorum peccatorū egerint pœnitentiā. Qui enim & ore & opere confessus fuerit Iesum, & crediderit q̄ pater suscitauit eum à mortuis, saluus erit.

DIALOGVS XX.

SADUCEVS.

CHRISTIANVS.

S Ad. Perge obsecro de immortalitate animarum. Hæc audire maxime gaudeo. Auerte nunc quā attentissime. Paulus doctor gentium, & Christi apostolus scribēs ad Corinthios, ait: Scimus quoniam si terrestris domus nostra huius habitationis dissoluatur, & ædificationem ex Deo habemus domū non manufactā eternam in cœlis. Ecce quid dicat: profitetur enim se dissoluēdum, redigēdumq; esse in puluerem, sed protinus addit se habiturū aliam habitationem, nēpe cælestem. At si anima mortuo corpore, aliud habitaculū longe præclarior cōsequitur, quomodo si

mul

mul cum corpore extingui credatur? Pro-
 pterea clamabat idem Paulus: Sic curro, 2. Cor. 9.
 non quasi in incertū neq; quasi aërem, ver-
 berans. Tanquā si dicat: Multis laboribus
 me conficio, nō sicut hi, qui post mortem
 nil expectant: sed pro paruis magna: pro te-
 poralibus æterna: pro morte momentanea
 vitam expecto perpetuam. 2. Cor. 4. Momētaneum
 enim & leue tribulatiōis nostræ supra mo-
 dum in cœlestibus æternū gloriæ pondus
 operatur in nobis. Vnde & alibi clamat: Hebra. 13.
 Non habemus hic permanentē ciuitatem,
 sed futurā inquirimus. Qui dicit, non habe-
 mus hic permanentē ciuit. 1. ad 2. Cor. ad eterni-
 tatem haud dubie properat: anima incor-
 ruptibilē esse credit. Quod etiam. 1. Petr. 2. Petrus
 apostolorū princeps alijs denuntiat verbis
 dicens, Fratres adhortamur vos tanq̄ adue-
 nas, & peregrinos abstinere à carnalibus
 desiderijs, quę militant aduersus spiritum.
 Si ergo peregrini sumus dū in hoc viuimus
 seculo, & aduenę, certum est aliquem esse
 locum aliū post hanc vitam, quæ sit patria
 nostra: & per consequens nō simul cū cor-
 re interire animas, sed beata immortalita-
 te in cœlo à Deo donari. Vnde & Paulus Colo. 3.

Col. 3.

Vociferatur: Si cōsurrexistis cum Christo, quę sursum sunt quærite, vbi Christus est in dextera Dei sedens, quę sursum sunt sapite, non quę super terram. Et alibi: Mortui enim estis, & vita vestra abscondita est cum Christo in Deo: cū enim apparuerit Christus vita vestra, tunc & vos apparebitis cū ipso in gloria. Quod si hi quibus tunc loquebatur Paulus, & nos quoque omnes (nā & nobis etiā loquebatur) sepultis quoque corporibus post tot annorum curricula, apparesente Christo, cū ipso erimus gloriosif testante hoc apostolo, quis animas perire cum corpore ikerit, sine ridiculo? Maior sane anima, quā vt sic intereat. Vis scire quā preciosa sit anima, vade ad sacrum euangelium: & lege vbi dominus Iesus de homine quodā demonū legionem eiecit, & in innumeram porcorum multitudinem transire mādauit. Nonne hoc ex diametro est aduersus eos, qui putāt & nos & animalia vnam animā habere, & vnum spiritum trahere, Saducæos scilicet? Ecce de vno homine expellitur legio, & in duo millia porcorum mittitur. Nōne hoc preciosum est, quod seruatur: quod vero perditur

10. 8.

ditur

ditur vile? Exi de homine: vade in porcos. Vade in animalia. Vade quocunq; alio uolueris. Vade in abyſſos. Hominē relinque. Poſſeſſio enim proprie mea eſt homo. Exi de homine. Nolo te hominem poſſidere. Iniuria mea eſt te uerſari in homine, cum ego uerſer in homine. Egredere de homines. Vides ne ergo quān Deus fecerit hominem? Si anima ſimul cum corpore interet, crede mihi non tanta cura Deo eſſet eius ſeruāda. Porro autem ſi pulchritudinem eius, ac vim intelligere cōcupiſcis, ad effectus, operaq; eius te pauliſper cōuerte. Vnde pulchritudo corporis & pulcherri- mus decor? nonne ab anima? Languor enim animus perſuſus roſeo colore genas co- pergit: dolore autem vexatus omnem oris pulchritudinē ſtatim deformat. Vnde qui aſſidua lætitia gaudent, in bonam corpora ſua reducunt valetudinem. Qui uero ſem- per dolēt, imbecilliora telis aranea. ū, atq; ſubtiliora reddant. Ira perterritus animus furibundum vultū efficit: ſtabilitus autem trāquillitate iucundam conſtituit faciem. Si laborat inuidia, tabidū pallorē per cor- pus effundit: honeſto amore, & moderato

captus pulchritudinem corpori admirabilem largitur. Qua ratione multi non parua gratiam ab anima ad corpus traduxerunt: nonnulli precipuam corporis formam animi viciositate corruperunt. Videas candidam faciem interiori rubro pertinctam cum pudoris affectus animam inuasit, varietate coloris suauissimum reddere vultum: sicut econuerso impudens animus coruinum visum efficit, atque inanem. Nil est formosa anima formosius, nil iocundius: talemque formam praebet corpori, qualem ipsa in se habere credenda est. Vnde cum tanta vis insit animis hominum, tantaque inter eos ac corpora similitudine, simul cum corporibus inire plane stultum est credere. Et ideo recte Ambrosius sanctissimus episcopus. Qui animas rationales inquit, immortales esse dubitat, alienus proculdubio a seipso est. Et diuus Gregorius Pontifex Maximus. Tres ait vitales spiritus creauit omnipotens Deus, Vnum qui carne tegitur, & cum carne moritur: ut brutorum. Alium qui carne non tegitur, ut angelorum. Tertium qui carne tegitur, & cum carne non moritur, ut hominum. Et Bernardus dulcissimus doctor,

A. profis9

Gregor.

Bernard.

ctor,

Et or, Audistis, inquit, tres esse sanctarum animarum status: Primum in corpore corruptibili: Secundum sine corpore: Tertium in corpore glorioso. Primum in militia: Secundum in requie: Tertium in beatitudine consummata. Sad. Placent supra modum quæ dicis: pluraq; de hac re audire maxime desidero. Obsecro ergo, si quæ adhuc habes, ne celato.

DIALOGVS XXI.

CHRISTIANVS. SADUCEVS.

CHr. Saducei forsitan dicent, non credimus Petro, vel Paulo: nec Christo vestro credimus. Seductores enim, atq; fallaces, homines perdit, atq; pestilentes. Quamquam nequissime blasphemabunt saducei, tamen densissimis obtenebrati tenebris se sancte loqui credent. Cæterum si Petro nec Paulo creditis, saltem gentilibus credite, qui de immortalitate animarum multa, pulcherrimaq; differuerunt. Sa. Valeant Saducei: Nil enim mihi cum illis est negotij. Verum si quæ etiã ex gentilibus habes testimonia, quæso in medium ea adducito.

Tul.

cito. Chris. Marcus ille Cicero totius elo-
 quētię parēs, philosophusq; præclarissimus
 animarum contemplans excellentiã in Ca-
 tone maiore sic loquitur, Est enim animus
 cœlestis ex altissimo domicilio depressus,
 & quasi demersus in terram locum diuinæ
 naturæ, æternitatiq; contrariū. Sed credo
 deos immortales sparsisse animos in cor-
 pora humana, vt essent qui terras tuerētur:
 qui cœlestium ordinem contēplantes imi-
 tarentur eum vitæ ordine atq; constantia.
 Nec me solum ratio, ac disputatio impulit,
 vt ita crederem, sed notilitas etiam sum-
 morum philosophorum, & autoritas. Pul-
 chre etiã dicitur a Lucretio, Cedit enim
 res a terra quod fuit ante, in terra. Sed
 quod missum est ex ætheris oris, id rursus
 cœli fulgentia templa receptat. Vnde &
 Manilius. An dubium est habitare Deum
 sub pectore nostro: in cœlumq; redire ani-
 mas, cœloq; venire? Sed & Cirus ille ma-
 ior audi quid moriens dixerit, Nolite in-
 quit arbitrari mihi charissimi filij, mecum
 à vobis discessero, nusquam, aut nullū fore.
 Nec enim dum eram vobiscum animum,
meum videbatis: sed cum essem in corpo-

Lucre.

Manil.

Cirus.

re ex rebus, quas gerebã intelligebatis. Eũ-
dem ergo esse creditote, etiãsi nullum vi-
debitis. Sad. O exemplum pulcherrimum
& omni quo dignum. Chr. Dignum profe-
cto. At non minus sane quod Socrates fe- Socrates.
cit, dixitq;. Is enim pro veritate detrusus
in carcerẽ, supremo vitæ suæ die multa de
animarum immortalitate fertur differuis-
se: & paucis ante diebus cum facile posset
educi de custodia, noluit. Et cum pene iam
in manu mortiferum illud teneret poculũ,
locutus ita est, vt non ad mortem trudi, ve-
rum in cœlũ videretur ascendere. Ita enim
censebat, itaq; differuit duas esse vias du-
plicesq; cursus animorum e corpore exeũ-
tium. Nam qui se humanis vitijs contu-
nassent, & se totos libidinibus dedissent,
quibus cæcati velut domesticis sceleribus,
atq; flagitijs se inquinauissent: vel in repu-
blica violãda fraudes inexpiabiles cõcepis-
sent, his deuiũ quoddã iter esse seclusum à
cõsilio Deorũ. Qui aut se integros, castos-
q; seruassent, quibusq; fuisset minima cum
corporibus cõtagio, te seq; ab his semper se
vocassent, essentq; in corporibus humanis
etiam imitati deorum, his ad illos à quibus
essent

Cato.

essent profecti reditum facile patere. Sed quid de Catone cōmemorem, qui sic obiit, quasi ad patriā, cognatos, amicosq; rediēs. Verat quidē Deus iniussu suo hinc nos de migrare: cum vero iusserit, tūc certe vir sapiens letus ex his tenebris, in lucē illā emigrabit. Tota philosophorū vita enixus quidam, cōnatūsq; est ad mortem. Nam quid aliud agimus cum à voluptate: cum à re familiari, quę est ministra & famula corporis: cum à republica: cū à negotio omni se uocamus animum? Quid inquā tum agimus, nisi animū ad seipsū aduocamus: secū esse cogimus: maximeq; à corpore abducimus. Vertere autē à corpore animū, rē quidq; aliud est, q̄ emori discere. Quare hoc cōmentemur mihi crede: disiungamusq; nos à corporibus: id est cōsueſcamus mori. Hoc, & dum erimus in terris, erit illi cœlesti vitę simile: & cū illac ex his vinculis emissi feremur, minus tardabitur cursus animorū. Nā q̄ in cōpedib; corporis semp fuerūt, etiā cū soluti tardius ingrediūtur: ut hi, q̄ ferro vincti multos annos fuerunt: quo cū venerimus, tū deniq; viuemus. Nā hęc q̄dē vita mors est: nūq; nō lamētabilis.

DIALOGVS XXII.

SADVCEVS.

CHRISTIANVS.

SAd. Pulcherrima sunt hæc oīa, quæ nar-
 ras, atq; iucūdisima: mortēq; , quæ mi-
 hi hæctenus horribilis vita est, deinceps læ-
 tus expectabo, & gaudēs. Ch. Nec mirū sa-
 ne qm̄ Hegesia Cyrenaicus sic de re hac dis- Heges.
 seruit, ut à Rege Ptolemæo prohibitus esse
 dicatur de ea in scholis dicere, qm̄ multi
 his auditis mortē sibi ipsi cōsciuerunt. Tū
 Callimachi qdē epigrāma est in Ambra- Callima-
chus.
Ambracio
ta.
 ciotā Cleombrotū, quem ait, cū nil ei acci-
 disse aduersi, è muro se in mare abiecisse,
 lecto Platonis de animæ immortalitate li-
 bro. Si hi audita tantum immortalitate
 ipsis manus iniecerūt, quo eā cū fœlicitate
 cōsequerētur, q̄q̄ huiusmodi mortes infœ-
 lices essent: qd mirū si & nos mortē deside-
 ratissime expectemus, eāq; libenter obea-
 mus, p̄ quā immortalitē iucūdisimā fœ-
 licissimāq; cōsequamur? Sad. Obsecro qm̄
 de animarū immortalitate optime disser-
 uisti, de gaudijs quoq; beatæ vitæ, ad quæ
 animas dicis rapiēdas, aliqd age. Chr. Faciā
 quidē, ac lubēs. Ceterū illis interesse fœli-
 cius,

cius, tractare tñ que speramus, & sepius de
 his cōfabulari, incundissimū etiā arbitror,
 huiusq; vitę miseriarū, atq; laborum maxi-
 mū leuamē. Nā si auari de pecunijs cumu-
 lādis libēter cōicant: gulosi de ferculis de-
 licatis cū gaudio loquūtur: honorū cupidi
 quō nouas semp dignitates assequātur, iu-
 cūditissime tabuiatur: duces atq; athletę de
 victorijs, atq; coronis libētissime audiunt:
 quare & nos de gaudijs illis nūq̄ finiendis,
 de vita immortalī, ac beata, de seculo futu-
 ro: de angelorū societate: de Christi ample-
 xibus: deq; Dei sup bñd-cti fruitione tem-
 piterna: cęterisq; bonis, quę speramus, nō
 cū summa cōtuitate semp, ac sedulo tra-
 ctāmus? Cogitemus ergo & intimo cor-
 de, totisq; virib; pēsemus statū illū futurū,
 in quo nec dolor cruciabit: nec mœror exe-
 det animū: tētator lōge aberit: luxus nō ha-
 bebit locū. Vbi nec furor turbabit: nec li-
 uor ossa exsiccabit: in quo nec frigus tra-
 het: nec calor aduret: Vbi nō caput dolebit
 nec stomachus vllū sentiet incōmodū: in
 quo procul aberit podagra: & chyragrę nō
 erit locus: omnia erunt pax, lętitia, gaudiū,
 omnia serenitas, atq; trāq̄llitas, omnia dies

& splendor, & lux: lux, nō q̄ nūc est, sed pla-
 ne alia, quæ hāc im̄ excedit fulgore, quātū
 hęc lumen cādeię. Neq; enim occulitur ibi
 aut nocte, aut cōgressa nubū, nec vrit, nec
 inflāmat corpora. Nā nox nō obūbrat: nec
 aderit vespera, sed omnino alia est cōditio,
 quā demū ad hoc idonei reperti intelligēt:
 non est illic senū, aut senectę malū: quęq;
 obnoxia sunt corruptioni ē medio, & ē pe-
 dibus (qđ aiunt) tollētur. Omnia occupa-
 bit vbiq; incorruptibilis gloria: & qđ om-
 niū lōge est maximū cōtinua fruētur Chri-
 sti cōuersione: vnaq; cū angelis, archāge-
 lis, superioribusq; potestant̄ omnipotē-
 ti Deo iubilabunt. Cōtemplare
 maduerit permutatū totius creature habi-
 tū: nil hmōi erit, sed multo pulchrius, atq;
 pręclarius. Et quātū plūbum aurū superat,
 tantū hac rerū presentū specie, futurus il-
 le decor illustrior erit. Quemadmodū bea-
 tus Paulus ait, Qm̄ ipla creatura liberabi-
 tur à seruitute corruptiōis. Etenim nūc ceu
 corruptionis particeps multa patitur, quæ
 ferre corpus cōtingit: tūc vero hæc vniuer-
 sa reijciat, nobisq; exhibebit elegāte, & in-
 corruptibile habitudinē. Nulla tūc simul-

tas, nulla pugna. Iu cūdus nimirū cōcentus
 erit, in hoc q̄ oēs sancti perpetuo inter se
 consentiēt: nullus illic calūniator timēdus:
 nullę demonum infidię, nullę minę, nulla
 mors, nec ea qua hic extingui mur, nec al-
 tera quę hac multo est acerbior. Et quę ad-
 modū filij Regis primo alitur cibo nō ad-
 modum splēdido: terretur minis pedago-
 gi, ne per indulgentiam lapsus paterna se
 indignum reddat hęreditate: mox regiam
 nactus maiestātē, omnia hęc mutat, præsi-
 det cum magna libertate, vestitus purpura,
 diademateq; ornatus & stipatus nūeroso
 satellitio, ab his ab animo rebus humili-
 bus. In Samaris, in quarū tūc locū omnia
 magnifica iucūda successerunt: Sic tūc eue-
 niet omnibus sanctis. Trāsferamur paulif-
 per in montē illū, in quo dñs noster trāsfi-
 guratus est: contēplemur eū splendentē si-
 cut resplēduit: quāq̄ nec sic quidē vniuer-
 sum nobis futuri seculi splēdorē exhibuit:
 quia fuit qđ tūc apparuit attēperatio, quę-
 dā pro captu nostro, neutiq̄ euidēs rei de-
 mōstratio. Nunc aut si quis te in theatrum
 induceret, vbi magna hominū multitudo
 sederet aricta stolis aureis: & in medi-

omnium ostēderet aliū quendā adornatū
 gēmis, regio vestitu, insignē coronā habē-
 tē in capite: deinde polliceatur te assūptu-
 rū in numerū eorū: nōne te fœlicē appei-
 lares? Euola nūc in cœlum animo: in illud
 intēde theatrū, quod nō coijt ex huiusmo-
 di viris. Cōuentus enim illic est eorum, qui
 exuperāt omne pretiū auri, lapidū precio-
 forum, radiorū solis, & omnis visibilis for-
 mæ: nō hominū solū, sed & Angelorū, Ar-
 chāgelorū, Thronorū, Dominationū, Prin-
 cipatuū, Potestatum. De Rege vero nil di-
 gnum dici potest, adeo Sermonē, & mentē
 omnem excedit eius pulchritudo, forma,
 splendor, gloria, maiestas, magnificētia. Tā-
 tū ne ergo bonorū à nobis repellamus,
 detineamur in his exiguis, momētaneisq;
 delicijs? Quod si quotidie foret infinities
 moriendū, ferendū tñ esset: imo gehēnam
 si oporteret, sustinere, vt Christum videre
 merearis, adscribiq; ordini sanctorū, liben-
 ter suscipiendū foret. Audi quid Petrus di-
 cat, Bonū est nos hic esse. Si Petrus, q̄ videt
 obscurā quandā imaginē futurorū, omnia
 cōtinuo reijcit, propter ineffabilē volupta-
 tē, q̄ à visione illa cōceperat, quid dicemus

quādo rerū veritas aderit: quando Regis cubiculis adaperitis cōtueri licebit ipsū Regē, nō p̄ enigma, nec p̄ speculū, sed facie ad faciē: nō amplius inq̄ per fidē, sed p̄ speciem? Augustinus de diuitijs glorię huius differēs sic ait, Diuitię, si diliguntur, ibi seruētur, vbi perire nō possunt. Honor si diligitur, illic habetur, vbi nemo indignus honoretur. Salus si amatur, ibi desideretur, vbi adempta nil timetur. Vita si diligitur, ibi adquiratur, vbi nulla morte finitur. Diuus autē Gregorius Pōtifex maximus magnitudinē glorię beatorū secū cōtēplās ait, Quātalibet intētiōe se humana mēte tetenderit, etiā si imagines corporaliū rerum à cogitatiōe cōpelcat: si circumscriptos spūs ab oculis cordis amoueat: adhuc tñ in carne mortali posita videre gloriā Dei nō valet sicut est: sed quicquid de illa est q̄ in mēte resplēdet, similitudo, & nō ipsa est. Alibi yō de eadē beatitudine loquēs dicit, Tēp̄alis vita eterne vitę cōparata mors potius dicēda est, quā vita. Ipse enim quotidianus defectus corruptio nis, qd̄ est aliud, q̄ quēdā prolixitas mortis? Quę autē lingua dicere, aut q̄s intellectus capere sufficit, illa superne patrię quāta sint

intelligē-
di est Gre-
gorius cō-
leg. 5r a
ni. Na au-
tus inra, u
vidit D.
sicuti est.

gaudia: angelorū choris interesse: cū be-
 tissimis spiritibus gloriæ cōditoris assiste-
 re præsentē Dei vultū cernere: in circūscri-
 ptū lumē videre: nullo morus affici metu:
 incorruptiōis p̄petuę munere letari? Tāta
 ergo glorię iucūditate, atq; excellētia exci-
 tatus Augustinus dicebat, O vita vere vita,
 & cumulus totius fœlicitatis. O vita plena
 delicijs, gaudijsq; fertillissima. O vita perpe-
 tua, à qua lōge abest omnis tristitia, atq; mi-
 seria. Vides ne ergo nūc q̄ deplorādi sint, q̄
 rātis gaudijs, bonisq; incorruptibilibus re-
 lictis, bonis his visibilibus, moxq; perituris
 sine freno se m̄cipāt? Alius in fatigabili so-
 licitudine anhelat ad opes: Alius ad ho-
 res, dignitatesq; toto adnixu se accingit: A-
 lius carnalibus delectatiōibus se inuoluit:
 Alius alio furore circa visibiles has res agi-
 tatur. Quid vero demētius, q̄ (preto cælo,
 terrā amplecti? contēpta angelorū societa-
 te, fœtidissimis dæmonibus se addicere?
 Deo oīm opifice, creatoreq; suo derelicto,
 ad res fluxas, ridiculasq; se cōvertere? Nō-
 ne hoc ipsū dñs ipse deplorat p̄ Hieremiã
 dicēs? Duo mala cōmisit populo meus. Me
 enim derelicto, fodit sibi sisternas nō valē-
 es continere aq̄s. Sed q̄d fiet populo huic?

Nec hoc tacuit dñs dicēs, De relinquetur fi
 lia Siō sicut tabernaculū in vinea, & sicut
 vasa custodiaria in cucumerario: & sicut ci
 uitas quæ expugnata ē. Et iterū. Auferetur
 maceria eius, & erit in cōculationē: & de
 ripiēt eā oēs, qui trāseunt viā, & singularis
 ferus depascet eā. At vñ hec tā grauis cęci
 tas, malūq; tā deplorādū? Nōne q̄a animas
 se habere immortales, diuinęq; naturę par
 ticipes sunt oblitī: easq; inertia, pigritiaq;
 sua nullis excolūt virtutibus, nullaq; coher
 cēt disciplina, sed ocio, desidięq; tradunt,
 quę est vitiorū oīm mī, atq; origo. Absit vt
 id nobis cor̄ gat, sed animas nos habere
 im̄ales recordati, ad beatā immortali
arē festinemus, perq; virtutū studia, sapiē
tięq; desideriū Deo fieri familiares sataga
mus: cūq; de cœlo originē ducamus, illuc
 toto pectore cōtēdamus. Sa. Recte suades.
 O nuntiū iucūdisimū. Ex Saduceo, Chri
 stianū me fecisti. Grāde bñficiū. Faxit Deus
 optimus maximus, vt p. premio multos Sa
 duceos, atq; Gētiles ad Xpi fidē cōuertas,
 quo ex ingēti filiorū nūero spūaliū, innūe
 re quoq; coronę tibi donētur ope & auxi
 lio dñi Ies̄i Christi, qui cū patre & Spūsan
 cto regnat. per æterna secula. Chr. Amen.